

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Tractatus co[n]sultatorij venera[n]di magistri Henrici de
Gorychum artium et sacre theologie p[ro]fessoris
illuminatissimi quondam insignis vniuersitatis Coloniensis
vicecancellarij ac Burse Montis ...**

Heinrich <von Gorkum>

Jmpressus Colonie, Anno supra Jubileum terci

VD16 H 2128

De divinis nominibus

[urn:nbn:de:bsz:31-299185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-299185)

De diuinis noibus fo. primū.

Tractatus per-
utilis triplici distinctōe par-
titus venerabil' m'gri Henrici
de Borychū artū & sacre the-
ologie p'fessoris eximij de di-
uinis noibus incipit

Domē-
tuum & me-
moriale tuū
in desi-
derio aīme
mee Verbu
istud flos p

phetar' **E**lās pze dulcedicamo-
ris diuini interiora sua pcremācis
erucat **E**lās. xxvi. **T**este nāq; p'p'her-
t'olophoz p'ncipe. p'imo p'p'her-
mentas sicut vocat' ext'at. plate un-
p'rimū interior' p'ceptio mētis. **I**ta
dū ipse intellect' p' spēm rei ext' in ac-
tū intelligēdi format intra se nomē
secretū in q' resultat res ipa intelles-
ta. vt ex ea r'itelectu q'dā vnum
p'surgere pcedat. p'pter q'd aīa d'z q'
dāmodo oīa esse vt habet' t'ercio de
aīa. **I**nde fit vt q'ntens aīa in secre-
to mētis nomē dei format. totiens
deū ipūm in thalamo secū collocat
sentiens veritatē q'd canit **C**osolator
optime dulcis hospes anime
dulce refrigerium. **S**ic & alibi **S**u-
state & videre q'nt' suauis **D**ñs **J**u-
ra illd' **E**ccl'asticū. xxiij. **S**pūs em-
me' dulcis. & hereditas mea super
mel & fauū. memoria mea in q'nt'is
one seculoz. **I**taq; cū scō **E**lās cō-
uersus ad deū dicat. **D**euloz' q'sq;
nomē tuū & memoriale tuū in desi-
derio aīe mee. **U**ex qz ext'at' nota
imposita pcedūt ab ipis interi'for-
matis noib'. **H**inc ē q' noīa q'cūq;
de deo dicta deficiunt a perfecta re-
presentatione corū que diuine per-

fectioni cōueniunt. **H**am ecce de-
magnus vincens scientiā nostram
Job. xvi. **E**t sicut oculus noctuus
ad lumē solis. ita intellect' noster
ad ea q' sunt manifestissima in na-
tura. 2° metaphysice. **Q**ue perpēs-
dens autor libri causarū vicelima
sequēda p'positōe sui libri confis-
tetur q' p'ima causa est sup omne
nomē quo nominat'. **E**uenit igitur
tum p'pter diuine perfectōis excellē-
tiam. tum p'pter nostre cognitōis
nis inopiā q' multa ac varia nomi-
na doctoz sollicitudo excogitauit.
vt q'd pau'corū virtuti denegatur ex
pluralitate recuperetur. **S**ed qz ex
verbis inordinate prolatis incurri-
tur heresis **T**este **H**ierony. **I**deo
cū de diuinis loquimur cū cautela
et modestia est agendū. **D**r em **A**u-
gustinus p'imo de trinitate. **N**ec pe-
riculosus alicubi erratur. nec labo-
rosius aliquid querit. nec fructuosus
aliquid inuenit. **A**nimo igit'
proficiēdi nōnulla de diuinis nos-
minibus p' autores late ac sparsim
seminata succingere sub compēditio-
studij. q'nt' i theologia nouitij ne-
dū facilius aut confidētius. q'ntimo
de tanta re loqui sermone in offens-
so valeat deo grati' & ipis salubri'
Intēdo aut' pcedere p'p'oes ex dī-
ctis & regul' autēnticis eaz' causas &
declaratōes subiūgēdo ad gloriāz
b'ndicte trinitatis gl'ose sp'z virgī-
nis dei matris. necnō totius curie
celestis in secula seculoz. **A**mē.

Ut pie sentiēdo loq'mur re-
cte de diuinis. p'hibet ortho-
dora fides vt q'busdā noib'.
Prima

Prima nā duo fuerūt circa dinā na-
turā p'niciosi errores. s. **A**rtij ponen-
tis cū trinitate p'sonarum trinitatē
essentiarum. **E**t **S**abellij qui pos-
sūt cum vnitatē essentie vnitatem

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

perfone Fides autē Orthodoxa tenet q̄ tres sint persone in vna essentia simplici s̄m quā persone 2 similes sunt 2 equales. Hinc est q̄ in diuinis vti nō debemus nomine cauere. diuersitatis aut differentie. q̄ repugnant vnitati essentie. Ne autē tollatur simplicitas vitandū est nomen separatiōis vel diuisionis que est totius in partes. Ne etiam tollatur equalitas vitandū est nomen disparitatis 2 triplicitatis aut multiplicitatis que sunt species p̄porzionis inæqualis. Ne vero tollatur similitudo vitandū est nomen alieni 2 discrepantis. q̄ vero in diuinis est distinctio 2 pluralitas personarum possumus vti hoc nomine aliis. 2 nominibus numeralibus vsq̄m designat solam distinctiōem que confurgit ex oppositiōe relatiua. vt pater est alius a filio. pater 2 filius sunt due persone aut duo supposita. Et nomine trinitatis quod designat determinatū numerū personarum vnius essentie. Similiter nomine pluralitatis quod importat personarum pluralitatem indeterminate. Non tamen licet vti premissis nunc nominibus in neutro genere absolute. quia neutrum genus est in forme precedens referri ad essentiam. Ad vitandū vero errorem Sathellij debemus vitare talia nomina scz nomen singularitatis 2 vnicū ne tollatur cōmunicabilitas essentie 2 pluralitas personarum. Non em̄ dicere licet patrem aut filiū singulare aut vnicū deum. Vitamus etiam nomē confusi ne ordo nature tollatur a personis. Et nomen solitarij ne tollatur confortium trium personarum. Et pari modo est sp̄logisandum de alijs nominibus que fauere predictis possunt erroribus aut alij cui errorum.

¶ Pudent lector aduertat at ^{pp̄. 4.} tribui metaphorice. quedam nomina deo temporaliter et non proprie.

¶ Hec positiō patz de talibus nominibus deo attributis cuiusmodi sunt lapis. petra. eo. agn̄. vitis 2 c̄is. Cuius ratio est quia licet omnes perfectiones inuente in creaturis sint quedā participatiōes diuine perfectionis vniue vniiformiter 2 supereminenter quicquid bonitatis est prehabētis. tamē quedam nomina significāt perfectiōnes quas participant cū modo imperfectiōnis taliter q̄ ipse modus imperfectiōnis includitur in ipso nominis significatiōe. sicut lapis significat quādam perfectionem participatā materialiter. Et quia regula ē q̄ nomina aliquid metaphorice conuenientia tam s̄m impositionē nominis q̄ s̄m rem significatam prius conueniūt ei cui proprie eueniūt. hinc est q̄ h̄mōi nomina conueniūt deo 2 metaphorice 2 temporaliter cuz ipse creature sint temporales quibus per prius conueniunt.

¶ Quedā noīa solū ex tpe dicunt de deo tñ vere 2 proprie ^{pp̄. 3.}

¶ Nec pp̄. 3. qz qdā noīa fecant relatiōes q̄ sequūt actiōes s̄m modū intelligēdi. pcedētes ad exteriorē effectū. cuiusmodi sunt. dñs. creator. causa. saluator. 2 filia. vnde q̄ h̄mōi noīa dicūt solū de deo ex tpe patz. qz exiūt creaturas existerē a parte rei. Nō em̄ esse dñs aut creator si nulla esset creatura. cū igitur inceperint creature ex tempore presentū. Signāter autē dicit de relatiōibus q̄ sequūt actiōes trāsēntes s̄m modū intelligēdi ad exteriorē effectū. qz relatiōes sequūt actiōes

De diuinis nominibus fo. ij

immanentem ipsius intellectus aut voluntatis predicatur de deo ab eter no. sicut. scientia. prescientia. prede stinatio. prouidentia. ideo &c. Quae autem huiusmodi vere et proprie conue niunt deo patet. quia vere et proprie si bi competit esse dominum creatore rem et primam causam rerum. In de quedam sunt nomina. scilicet huiusmodi metaphysice. significantia relati onem realem in ipso extremo unius ordinis que est rationis tantum in al tero extremo alteri ordinis. sicut scientia refertur relatione reali ad scibile. sed scibile refertur relatione rationis ad scientiam. pari modo creatura reali relatione refertur ad deum qui cum sit extra totum ordi nem creaturarum. refertur solum rela tione rationis ad creaturas. Et ni hilominus ipse dici debet vere et rea liter dominus creator et saluator. Quia enim huiusmodi relationes sunt realiter in uno extremo. statim eo ipso intellectus intelligit opposi tas relationes in altero extremo et sic eas nomina imponit que vere predicantur de deo. et realiter propter reales relationes existentes sub iectiuo in altero extremo. sicut enim filius dei est vere filius marie sem per virginis. quia ipse non refertur relatione reali in ipso existente ad matrem. sed mater per realem rela tionem que est in ipsa refertur ad fili um. Et quo solet inferri quod talia no mina possunt verificari aut negari de deo de nouo. nulla mutatioe fa cta in ipso. sed in creatura tantum. sicut etiam ex tempore incepit esse homo et uniri cum natura huma na in uno supposito.

pp. 447.

Plurima nomina rebus crea tis conuenientia sunt ad diu inam predicacionem assumpta

que vocari consueuerunt di uina attributa.

Hec propositio patet. Rebus cre artis conueniunt talia predicata. scilicet esse viuere. cognoscere. intelligere. bonum sapiens. iustum uere esse. liber. et acti uum. esse immateriale et sic de alijs que Anselmus vocat predicata perfectionalia seu dicetia perfectorem simpliciter. ex eo quod quibuscumque in sunt melius est eis hec inesse quam non inesse et amplioris perfectiois sunt alijs quibus non insunt. Et quia quic quid perfectiois est in creaturis a primo fonte omnis bonitatis qui est deus emanat. ideo ad diuinam predicacionem talia predicata recte assumuntur. que quidem predica ta recte consueuerunt attributa vocari. Ubi considerandum quod quedam so lent conditiones assignari ut predica tum aliquod possit dici attributum.

Prima est quod importet perfectorem simpliciter. utpote quod unicuique est melius ipsum inesse quam non inesse. sicut melius est res uiuens et sciens quam non sciens aut uiuens. Secunda est quod tale predicatum conueniat rebus crea tis. unde quedam predicata de deo dicuntur cum excessu perfectiois sicut esse eternum. esse independens. esse om nipotentem. esse actum purum. seu primam causam et similia. que tamen non conueniunt vocari attributa. Tercia est quod proprie dicantur de deo. nam nomina que de deo dicuntur metaphysice ex creaturis. ut esse lucem aut solem. et agnum. aut ouem. non vacant attribu ta. Importat enim nomen attributi perfectorem in rebus creatis inuentam que nos manuducit ad illius perfectiois originem ut nomen conueniat tam deo quam suis creaturis.

Diuina attributa deo conueniunt substantialiter. et prius quam

Tractat' mgr̃i H̃erici Bozychū.

creaturis q̃stū ad rē significa-
tā q̃uis de rebz creatis pre-
dicetur acc̃ntaliter. et p̃ pri-
quo ad noīs impositiōem

Hec p̃p̃o p̃z quo ad ei' pres.
sz q̃ de deo p̃dicent subaliter per
Augustinū 7° de trinitate. vbi d̃t
q̃ de deo hoc ē esse q̃ forte esse vel
sapientē. et si q̃d de illa simplicitate
dixeris quo ei' substantia fecat. Cui'
rō est. qz noīa fecat deū fm̃ q̃ itelle-
ctus noster cognoscat ip̃m. et qz deū
cognoscat ex creaturis. sic cognoscat
ip̃m fm̃ q̃ creature ip̃m representat.

Et qz de' in se fm̃ p̃p̃ia substantia
prehabet oēs p̃fectiōes creaturaz
quali simpliciter et vltiter perfectus.
hinc ē q̃ quilibet creatura intantum
eū representat et ei' sills inq̃tum ali-
quā p̃fectiōem habet. nō tamē ita q̃
representat eū sicut aliq̃d eiusdē sp̃i
vel g̃nis. sed sicut p̃ncipiū excellēs
a cuius forma effect' deficiūt. cui'
tamē aliquale similitudinē ip̃i effect'
cōsequunt. sicut forme corporū infe-
riorū representant p̃ntelolara. Unde
p̃dicta nomina diuinā substantiam
significāt. impfecte tamē sicut et cre-
ature ip̃am impfecte representant. Ex
q̃bus manōriter obseruatis patet
alīe partes. s. q̃ deo p̃ueniūt p̃ pus
q̃ creaturis. qz h̃mōi p̃fectiōes ma-
nant a deo in creaturas. qz tñ crea-
turas pus cognoscim' inde ē q̃ q̃
tñ ad noīs impositiōem p̃ pus a
nobis imponitur creaturis. **Q**uā
talīa noīa attributorū acc̃ntalē di-
cant de creaturis. notoriū est de ta-
libz. bonus. sapiēs. sciēs. iust' et sills-
bus. **E**t q̃ etiā p̃cludi solet q̃ neqz
pure vniuoce nec pure equoce p̃di-
cant talīa attributa de deo et crea-
turis. s; analogice vbi res fecata cō-
uenit deo p̃ essentia et rebz creat' po-
steri' fm̃ quandā deficiētē parti-

cipationem sicut eius p̃ prius d̃t de
substantia q̃ de accidere.

Multis noībz de deo dict' p̃p̃o
vi
correspondet vna simplex res
fecata. neqz tñ censendum est
h̃mōi noīa fore synonyma

Hec p̃p̃o p̃z. Nam rō quā fecat
nomē est p̃ceptio intellectus de re
fecata p̃ nomē. Intellectus autē nos-
ter cū cognoscat deū ex creaturis
format ad intelligendū deū p̃ceptio-
nes p̃portionales p̃fectiōibz p̃cedēt-
ibus a deo in creaturas. que quidē
p̃fectiōes in deo p̃existūt vniter sim-
pliciter. In creaturis vero recipiūt
diuise et multiplē. sicut diuersis p̃fe-
ctiōibus creaturaz r̃spōdet vnū
simplex p̃ncipiū representatū p̃ diuer-
sas p̃fectiōes creaturaz. varie et
multiplē. Ita variis et multiplicibz
p̃ceptiōibz intellectus nostri r̃spō-
det vnū omnino simplex fm̃ h̃mōi
p̃ceptiōes impfecte intellectū. Et
ideo noīa deo attributa lz fecat vnā
rem. tñ qz fecat eam sub rōnibz mul-
tis et diuersis non sunt synonyma.
Unde si nomina significarent im-
mediate ip̃am rem sic dicerēt syno-
nyma. sed qz nō fecat rem nisi medi-
ate p̃ceptiōe intellectus q̃ est mul-
tiplex et varia. hinc cōstat talīa noīa
nō fore synonyma

Differētia significatiōis no-
minū attributolū nedū ē rō p̃p̃o
vii.
nis ratiōinātis sed etiā rei ra-
tiōnabil' q̃uis nullū a pte rei
proptus distinctionem ponat
in diuinis

Hec p̃positio p̃cedētis aliquale
declaratiua p̃z per eius pres. Nam
q̃ significatio noīm attributalium
differēt in actu ratiōinātis relinq̃-
tur velut notoriū. Nam in apphēndē

De diuinis noib⁹ fo. iij

re est alia conceptio. iusticie diuine
z alia sicut sapiencie zc. **Q**uoniam autem z
pcedi debeat rei rationabilis. patz
hoc qz ly ratio est nomen sequi de
intentionis designans respectu fm
que res intellecta terminat pceptio
nem intelligens. qz igitur ipa diuini
na essentia in se p habet bn termi
nare valeat multiplices pceptioes
imporantes pfectione simpliciter di
ctam. hinc est qz cuilibet coceptio
ni correspondet in deitate aliquid
sibi coforme. Et sic cocedi solet qz
qz diuina essentia est sup diuies in
omni pfectione. pluralitas noim ne
dum habet ortu ab intellectu crea
to. qui ex suis naturalib⁹ est insuffi
ciens ad expruendū sub vno noie
quicquid continetur sub ambitu
diuine pfectionis quinimo origi
ne ducit ab ipa diuina natura. Si
enim no esset altioris pfectionis qz res
creata. vt lapis aut equus. tales et
tot pfectiones de ea no vere concis
peretur. deinde ostenditur qz hmoi
pluralitas rationū distinctay nuls
lam penitus in deo ponit distinctio
nem ex natura. **T**um primo quia
sanctoꝝ regula e. qz in diuinis om
nia sunt vni. vbi no obuiat relatio
nis oppositio. nec posset dici expressi
us qz oia ita qz nihil pretermittit.
Constat autē qz inter diuina attribu
ta nulla est relatiua oppositio. **T**u
secdo qz fm pfm. **E**ns diuiditur p
ens in anima z extra anima. **E**re
gula est qz definitio est ratio quam
fecit nome. ita qz ppta nois unposi
tioꝝ formalissima e prout nome im
ponitur ad fecandū rem fm ppta
rone ppter qua directe pcpit. hinc
est qz res no possit formal⁹ expmi
qz p noia abstracta sue ppte ronis
Inde fit qz si qua e formalis distun
ctio ex natura rei in diuinis tūc oz
tales pced. **I**usticia dei no est a⁹

sapiencia. bonitas diuina non est a⁹
potencia z sic de alijs. **G**enet conse
quencia. qz fm pfm 4° metaphys
ce p negationem vnus de altero z
no aliter diiudicare potest distinctio
alicuius ab alio. **S**ed cosequens est
absurdū indifferēter apud omnes
recte sentientes. **T**um tercio. qz un
mētras diuine pfectionis hoc sibi
vendicat qz pfectiones in reb⁹ crea
tis inuere vniuntur in deo. non fitz
ratione aliqua vniuoca cū creatur
ris. sed fm supereminencia. sicut for
me istoz inferior aggregant in vir
tute solis fm Dionysiu. **N**on igit
oportz somniare aliqua distinctio
ne pfectionū attributaliū in deo ex
natura rei ppter pluralitate attribuz
toꝝ. quinimo cū sup summa z sup
simplicissima vnitare contingit idē
predicari negari de deo fm vnans
ratione subiecti z affirmari fm alia
vt deus generat. **E**t essentia diuini
na no generat. hec ad psens sufficit
ant alibi latius psequēda.

Quod diligenter in vsu loquendi
circa diuina. est hoz noim de
us et q est scatio attendenda.

Hec ppositio pz. **N**ā ex phabi
tis liquet diuersa noia ex creatur
traducta ad diuina. quoz quedaz
fecit respectū ad creaturas. vt crea
toꝝ. dñs. qdā pcedit fecatoꝝ qlitatē
vt sapiēs. bon⁹. oipotens. qdā cōtri
cat. vt imēsus. icraūscript⁹ zc mo
dū altaz. ppetariū qz si trāscat i di
uinā subaz. tū in fecādo effigiat mo
dū ppetariū circa diuā cētia. **S**ec
ār e de his noib⁹ de⁹ qz e. **N**ā sic in
h noie lapis differt id a q no⁹ e ipo
sitiū. et cui no⁹ e ipositiū. **I**mpositiū
ē ei ab actu ledēdi pedē. tū ipositiū ē
ad fecādā subam qndā. vtputa cē
tiā i nafā lapidi. sicut h no⁹ de⁹ e no⁹
opatiōis cōtri ad id a q no⁹ iponit

Tracta. Magri Henrici Gorychi

ad significandum. Imponit em hoc
nomē ab vniuersali rez. prouidētia
Omnes em loquētes de deo hoc
intēdūt nominare deum qd̄ habet
vniuersale prouidētia de rebus. s̄
tamē hoc nomē deus impostū est
ad significandum diuinā naturā
Attamē sciendū est q̄ sicut naturā
alicuius rei ex eius pprietatibus ⁊
effectib⁹ cognoscere possumus sic
et nomē imponimus. Vñ qz sub/
stātiā lapidis ex ei⁹ pprietatib⁹ co/
gnoscere possumus fm̄ seipam sci
endo qd̄ sit lapis. Ideo hoc nomē
lapidis ipam lapidis naturā fm̄ q̄
in se est significat. Sed ex effectib⁹
diuinis nō possum⁹ diuinā cogno
scere naturā fm̄ q̄ in se est vt scia/
mus de ea qd̄ est. sed p̄ modū emi/
nētie causalitatis ⁊ negatōis. Et
pari modo hoc nomē deus signifi
cat diuinā naturā. Impositū ē em̄
hoc nomē ad significandū aliqd̄ sup
omnia existēs qd̄ ē p̄ncipiū oim̄ ⁊ re
motū ab oib⁹. Vnde ē q̄ attēdēdo
pariter f̄catū ei⁹ ⁊ modū significā/
dis facile est videre qualiter hoc no/
mē deus est cōicabile aut incōmu/
nicabile. qz em̄ habet modū signifi
cādi cōem. sicut hoc nomē homo.
aut lapis. ideo conceditur hoc no/
men deus cōicabile fm̄ opinionē
sicut ad Galathas tercio d̄: his q̄
nō sunt d̄j seruiebatis. sicut etiam
hoc nomē sol est cōicabile fm̄ opi/
nionē ponētium plures soles. Sicut
hoc nomē de⁹ d̄: cōicabile fm̄ sili/
tudinē. Nā nomē d̄: p̄ silitudinē
cōicabile qd̄ est cōicabile fm̄ aliqd̄
eor̄ que includūt in significatōe
nois. sicut h̄ nomen leo cōicaf̄ illis
in qb⁹ inuenit aliqd̄ leoninū. v̄pu
ta audacia aut fortitudo. Sili mō
h̄ nomē de⁹ cōicaf̄ nō fm̄ totā eius
f̄catōem. s̄ fm̄ aliqd̄ ei⁹. vt d̄j dis
cant q̄ p̄cipiāt aliqd̄ diuinū. s̄ illd̄

Ego dixi d̄j estis. Nequaquē ē em̄ p̄
prie multis cōicabile. pprie nāqz ali
qd̄ nomē est cōicabile plurib⁹. qd̄
fm̄ totam suā f̄catōnem ē cōicaf̄
bile multis. sicut h̄ nomē leo cōicaf̄
oib⁹ illis in qb⁹ inuenit natura quā
f̄cat hoc nomen leo. qz igit diuina
natura nō est multiplicabil⁹ conse/
quēs ē q̄ hoc nomē de⁹ fm̄ rem sit
incōicabile. q̄uis fm̄ modū f̄cādi
sit appellatiōe qlitatis. quasi fm̄ opi
nionē cōicabile. Ex quo p̄z q̄ hoc
nomē de⁹ nō p̄uenit alijs vere ⁊ p̄
prie sed metaphoricē ⁊ nō vniuerso
sed analogicē p̄ quādā silitudinē
¶ Deinde circa hoc nomē q̄ ē pos
nit doctor̄ sentētia q̄ triplia rōe d̄:
maximē ppriū nomē dei. p̄mo p̄per
sui f̄catōem. nō em̄ f̄cat forma ali/
quā sed ipm̄ ec̄. Cū igit ec̄ dei sit ip
sa ei⁹ essentia ⁊ h̄ nulli alijs p̄ueniat
¶ Constat q̄ inter alia noia h̄ maxie
noiat deū pprie. vñ qd̄ qz em̄ cōue
niēt⁹ noiaf̄ a sua forma. sc̄do p̄per
ei⁹ vltiatē. Omnia em̄ alia noia v̄
sunt min⁹ cōia. v̄ si p̄uertāt cū deo
m̄ aliqua addūt supra ipm̄ fm̄ rō
nē. vñ qd̄ amō informāt ⁊ determi/
nāt ipm̄. ⁊ qz intellect⁹ noster nō p̄t
ipam dei centiā cognoscere in sta/
tu vie fm̄ q̄ in se ē. quātinimo quēcū
qz modum determinet circa id qd̄
de eo itelligit deficiat a mō q̄ de⁹ in
se ē. hinc ē q̄ q̄sro aliq̄ noia sint mi
nus determinata ⁊ magis cōia. et
absoluta rāto magis pprie dicitur
de deo a nobis. vñ Damascen⁹ d̄:
q̄ p̄ncipal⁹ oib⁹ q̄ de deo dicitur
noib⁹ est q̄ est. totū in seipō p̄phen
dēs. velut qd̄ dā pelagus substātie
infiniū ⁊ indeterminatū. q̄libet
noie alio determinat aliq̄s modus
substātie. S; h̄ nomē q̄ est nullum
modū essendi determinat. qz se h̄
indeterminate ad oēs. Et ideo nos
minat ipm̄ pelag⁹ substātie infini/
s

De diuinis noib⁹ fo. iiii

Tercio aut ex eius significatōne
fecit an esse in p̄nti. z h maxime p/
priede deo dr. cuius esse nō nouit
pteritū aut futurū. Premissis aut ex
causis Exodi sexto dicit dominus
ad moisen q̄ p̄oribus patribus nō
indicauit magnum nomen suum
Adonai. loco cuius habet in grego
Tetragramaton. s̄ istud nomē in/
dicauit moisi. Ubi Exodi. iij. dr. q̄
est misit me. eo q̄ in eius fecitōe im/
portat plenitudo essendi seu ipsius
esse tanq̄ pelag⁹ infinitū p̄fectōnis
essendi. q̄ dēdem nomē indicauit si/
bi nō solum q̄ntum ad vocem. sed
q̄ntum ad fecitum q̄d est p̄rie indi/
care. Et p̄sertim ostendit sibi in ra/
p̄ri diuideret essentia diuinā. Et
nūc dicitis elici p̄t q̄ hoc nomē q̄ ē.
ē mag⁹ p̄riū nomē dei. q̄ h nomē
de⁹ q̄ntū ad id a q̄ no⁹ iponit. s̄ q̄ntū
ad esse. z q̄ntū ad modū fecitū z cō/
significandi. S̄ q̄ntū ad id ad q̄d
nomē iponit ad fecandū. ē mag⁹ p̄/
p̄riū hoc nomē de⁹. q̄d iponitur ad
fecandū naturā diuinā. Et adhuc
magis p̄riū nomē tetragramaton.
q̄d est impositū ad fecandū ipaz dei
subam incommunicabilē. z vt ita lice
at loqui singularē.

ppō. ix. ¶ Nonnulla nomia deo meta/
phorice cōueniunt pensando
p̄mam corū impōnem. que tñ
ex vsu loquentūz prop̄ie de
deo enūciantur per significa/
tionis extensionem.

¶ Daret ppō. uerbūḡra lux lumē
plēdor z h̄mōi. Ubi sicut nomē vi/
sūis ipositū ē ad fecandū p̄ actum
sensus visus. p̄nter fo. p̄t dignita/
tem z certitudinē hui⁹ sensus extē/
sūz ē h nomē fm vsu loquentū ad
cognitōem alioz sensū. diatm⁹ em
vide quō illd sapit vl̄ redoler. vl̄ ē

calidū aut frigidū. yl̄ter⁹ etiā ad co/
gnitōem intellect⁹. Iuxta illd beati
mūdo corde qm̄ ipi dei videbūt. z
sic deo p̄uenit proprie videre. Part
mō dōm̄ ē dē noi lucis aut splēdo/
ris. Nā p̄ h nomē lux isticū ē ad
fecandū id q̄d facit manifestatōez ut
sensu visus. postmodū at extēsum ē
ad fecandū oē illd q̄d facit manifes/
tatōez fm quācūq̄ cognitōez. Si
h nomē lux maneret in p̄ma ipō/
sitōe sua tūc solū posset metaphori/
ce p̄terere deo vl̄ sp̄ialibz. Si at
cipiat fm q̄ ē in vsu loquentū ad
oem manifestatōez extēsum. sic pro/
p̄ie dr de deo z sp̄ialibz. z p̄portio
nabilr de alijs est imaginandū.

¶ Cupienti de noib⁹ de deo
dicis p̄sentire ac secure. p/
utile est regulas quasdam seu
documenta memoriter p̄suare
¶ Hec ppō declarat. Est em̄ cōis
regla plerūq̄ aliō ec a q̄ nomē im/
ponitur z cui nomen imponitur.
Hec nimiz regula singulariter deb⁹
ut circa noia ad diuinā noiātōem
assumpta. p̄t antea ē deductū cir/
ca fecitōez hui⁹ nois de⁹. Ubi Dio/
ny. caplo p̄ de diuinis noib⁹ dr q̄
noia q̄ in laude diuinā sci doctores
assumūt fm p̄cessus ipi⁹ dei d̄stins/
guunt. Et em̄ fm diuersos p̄cessus
p̄fectionū creature dei rep̄tant. s̄
imp̄fecte. Et ita intellect⁹ n̄ fm̄m̄
quēq̄ p̄cessus dei cognoscat z no/
m̄iat. sicut dr viuēs. sapiēs bon⁹ zc.
s̄ tñ hec nomia nō imponit ad fecā/
dū p̄cessus ipos vt sit sensus cū dr
de⁹ ē viuēs. i. a deo p̄cedit vita. sed
ad fecandū ipm̄ rez p̄ncipiū. p̄t in
eo p̄existit vita. licz em̄nētorī mō
q̄ itelligat aut fecat z sic de alijs
¶ Sedm̄ documentū aut regla ē q̄
ex creatur⁹ materialibz q̄z cognitio
ē nob⁹ p̄natural⁹ in dei cognitōem

Tractat' mgr̃i Hērici Borythū

assurgimus. et ex ipsis eū noiamus. Et qz in hmoi creaturis ea q̃ sunt perfecta et subsistentia sunt cōposita. forma aut̃ in eis nō est aliqd̃ p̃pletū subsistens. s; magis quo aliqd̃ ē. Inde est q̃ oīd noīa a nobis iposita ad fecandū aliqd̃ p̃pletū subsistens fecant in p̃cētōe. put̃ p̃p̃t̃it̃ p̃p̃ositis. Que aut̃ imponuntur ad fecandū formas simplices fecant aliqd̃ nō vt̃ subsistens. sed vt̃ quo aliqd̃ est. Sicut albedo fecat vt̃ quo aliqd̃ est albu. Quia igitur deus ṽtra q̃ h̃ est eū simpliciter subsistens. Ideo attribuitur ei et noīa abstracta ad fecandū eius simplicitatē. et noīa p̃c̃reta ad fecandū eius subsistentiā et p̃fectōem. **Tercia** regula seu canon est. q̃ omnibus noībus in diuinā noīatōem assumptis aliqd̃ imp̃fectōis adheret. propter q̃d̃ d̃r̃ Grego. q̃ diuinas p̃fectōnes balbutiendo retonamus. Cuius ratio antea p̃memorata est. quia creature materiales a quibus cōgnitōem et noīa extrahimus nūm̃ deficient in representando diuinā p̃fectōem. put̃ in se est. Ipe etiam intellectus noster. p̃ statu p̃sentis vite h; modum imp̃fectum cognoscendi. qui nequit intelligere nisi speculando fantasinata. Verūtāem talis imp̃fectio nō derogat veritati p̃positionū de deo formatay. Verū em̃ est dicere q̃ in deo est bonitas. vita. iusticia. sapientia. Aut q̃ deus sapiens. bonus. viuens. iustus. q̃uis hmoi noīa retineant sibi modū fecandi adiectuale. et p̃ modum p̃p̃teratū. Et hoc ideo. qz talis imp̃fectio trahit se p̃sus intelligentē. nō aut̃ designat deo inesse. Nō em̃ si dicat in deo ē bonitas int̃t̃ionis nostre est dicere q̃ bonitas sit aliq̃ forma inherens deo. s; q̃ sibi cōuenit eminentiori mō bonitas. s. sub-

stantialiter et p̃ essentiā et p̃similiter de alijs. Unde balbutiens q̃uis p̃nunciat imp̃fecta verba. tamē profert p̃pones. **Quarta** etiam aut̃ rea regula est. q̃ licet in p̃iculari ṽtr̃is ṽtr̃is in diuinā cōgnitōem atqz noīatōem subleuantur. tamē reduscipit ad tres quas enumerat magis theologus Dionysius capitulo septimo de diuinis noībus. vide licet causalitatis eminentie et remotiōnis. **Quia** quippe causalitatis manuducit intellectum nostrum vt̃ cognoscat deum esse et quicquid p̃fectōnis in creaturis inueniri. totum illud fontaliter p̃existere. Exempli gr̃a. certū est aliqd̃ moueri et qz mouens s̃m̃ q̃ hmoi est in actu. Id aut̃ qd̃ mouetur inq̃stū tale ē in potētia. Inde p̃cludit q̃ nihil s̃m̃ idē ē motus et motū. et qz nō ē p̃cedere in infinitū. necesse erit stare ad ṽnū p̃mū mouēs et p̃mā causay efficiente penitus imobilē. Hoc aut̃ oēs intelligūt deū. Quia etiā quicqd̃ p̃fectōis ē in effectu. oportet inueniri in cā effectiua. nā effectus p̃existit future in cā agente. tale aut̃ p̃existere nō p̃t̃ esse inferiori mō q̃ effectus sit in seip̃o. licet p̃existere i potētia cause materialis sit p̃existere imp̃fectiori mō. eo q̃ materia inq̃stū hmoi ē imp̃fecta. **Ecōuerso** vero agens inq̃stū hmoi ē p̃fectū. Nāc igit̃ ṽtr̃a incedētes inueniūt deū esse. et oēs p̃fectōnes creaturay in ipso p̃existere. **Quia** aut̃ eminentie ṽtr̃is ad hoc p̃ducit q̃ bonitates creaturay et ear̃ q̃cūqz p̃fectōes p̃existūt qd̃ ē in deo. Nō aut̃ s̃m̃ eandē rarōem. quē admodū idē inuenit in agente ṽniuoco et effectu. vt̃ homo generat hominem: s; mō supercellētorū. put̃ cōtingit in agēte equoco et suo effectu sicut qualitates elemētōy p̃existūt in sole et corporib; celestib; **Extra**

De diuinis noib? fo. v.

pli gratia. Et quibus rebus vnuerfi
ppendimus in rebus esse aliquid
magis et minus bonum vix nobis
le et sic de alijs sed magis et minus
de diuersis fin qz appropinquat
diuersimode ad aliquid qd est ma
iorem qd est p essentiam vnaqueqz
pfectionu simpli vniiformiter que
deriuantur ad creaturas no pple
nitudem sed p fragmenta partici
pationu diuisim et multipliciter. qre
necesse erit per eminentia esse aliqd
primum vnuerfalt pfectum. qd
omnes deum intelligunt. ¶ Via
remotionis dirigit intellectum qua
tenus a creaturis ad dei cognitio
nem aut nominatorem se transferes
precaueat ne quicqz inspectois in
uentum in creaturis deo attribui
at. vt esse corporeu. materiale ens
in potentia et huiusmodi. sed econ
uerso attribuat sibi esse actum pu
rum esse incorporealem. immateria
lem. simplicem. impartibilem. non
existentem in genere et sic de alijs.
¶ Ecce ex prehabitis sollerter reuo
lutis. pater aliqualis introitus qli
liter lingua theologica debeat enu
ciare de diuinis nomina ad vnita
tem essentie sui diuine nature prin
cipia. ¶ Superest in sequenti distincti
one prosequi de nominibus quibus
vtemur loquentes de his que con
cemunt distinctonem ad intra. in
diuinis. eo semper duce ac directo
re cui dicitur a principio in thema
te. domine nomen tuum et memo
riale tuum in desiderio anime mee.

Domine tuum ^{Sed ad istuc.}

¶ **N**et memoriale tuum in
desiderio anime mee
¶ Quanto ad ipsum thesaurum dul
cedinis. ppinquius erigitur mens
rationalis. tanto ampliori dulcoris
irriguo perfusa oblectatur arden.
¶ Tendim? at in dei fonte dulcedi
nis cognoscendo et amado. Et quous
ex lumine rebus creatay. cognitio na
turalis multu pficit. tñ ad magis
interiora diuinitus inspirata scort
scia introducat. Ac p hoc de roren
te dulcedinis quasi stillas plenius
percipit. vt dicat cum propheta qz
magna multitudo dulcedinis tue
dñe quam abscondisti timentibz re
qua dulcedine prouocari nemines
pigear operam impendere studio
discernendi ea nomina quibus cir
ca distinctonem ad intra in diuinis
sancti doctores sane vti psequerant.
gra cuius psequenter alique pces
in desiderio aime sunt recondende

Fidelis lingua vni? p bis et ^{Diap}

¶ **F**idelis lingua vni? p bis et
noibus circa diuina designa
tibus cõiter vnus ab altero
pcessionẽ absolute absqz im
perfectione coadiuncta

¶ **H**ec propositio pro eo liquet. qz
thodora fides tradit fore i diuinis
actõem intelligibilem ad intra. qẽ
causa. ratio et exemplar omnis ac
tionis dei ad extra quemadmodu
actio edificatoris preexistens in
eius mente est causa exterioris for
mationis domus. ¶ Necessẽ est igit
vni talibus verbis participijs ac ea
rum nominibus verbalibus. pces
dere. pcedes. processio. pducere. p
ducens. pductu. pductio. emanare.
emanans. emana. origiare. originans

Tractatus magistri Henrici Borythi

Digo, ori, oriens, ortus. Has
enā productōnes ad intravocam⁹
actiones ad intra. **O**rigines et acc⁹
quibus nō consuevit dici q̄ vna p̄sō
na diuina agit ab alia. **S**ignans
ter autem apponitur absq̄ imperfe
ctōne coadiuncta. **N**am vt supra
habituū est regularit̄ sunt vitāda
nomina et verba quorūz scatio res
pugnat diuine perfectōi. **H**inc est
q̄ in diuinis non vitūtur his p̄bis
fluere, causare, mutare, creare, et c̄is
Nā fluere importat quādā incōstan
tiā et defectū in deorsum. **C**ausare
p̄o nō d̄t diuersitatē. **D**icit ei cā ad
cū⁹ eē seq̄ aliū, qd̄ ē relatiō diuersi
firatis et pari rōne itelligit̄ in alijs.

pp̄o. ij.

Opus ē ad explicādas acti
ones ad intra in diuinis vt q̄
busdā dictionibus, actiones
specialiter significantibus.

Hec pp̄o ex eo stat. **N**ā p̄cessio
p̄bi diuinis has fortit̄ proprietates
q̄ ep̄ modū intelligibil̄ actōis q̄ ē
opatio vite et ēa p̄ncipio p̄iuncto.
Nā intellect⁹ ex forma p̄ quā est in
actu format suā p̄ceptōez. **T**ercio
aut̄ ē fm̄ rōem silitudinis, q̄ p̄ces
ptio intellect⁹ ē silitudo rei intelles
cre. **Q**uarto p̄o est in eadē natura,
q̄ in deo idē ē intelligere et eē. **H**inc
ē q̄ talis p̄cessio h̄a noiatiōne d̄t ge
neratō, arāscipta t̄i om̄i ip̄fecto e
cū q̄ reperit̄ in rebz creatis sicut est
mutari, p̄gredi de nō eē ad eē. **A**ut
fiat̄ ex subiecto p̄supposito et silitū.
Itaq̄ p̄ḡue vitūtur in diuinis tal
silitū dictionibz. **G**enerare, ḡnari, ge
neratio, ḡgnere, genitus, nasci, nati
uitas, parere, partus, p̄cipere, consi
ceptio, p̄ceptus, et sic de silitū veraz
p̄cessionē ḡnatiōis scantibus.

Proinde, q̄ in natura intellectu
li p̄ter actōem ad intra q̄ ē ip̄ius in
tellectus est alia actō, scz ip̄ius vo

luntatis. **N**ā necesse est in diuinis
fm̄ opatiōem volūtatis aliā ponere
p̄cessionem, vt puta p̄cessionē amo
ris fm̄ quā amatum est in amante.
Sicut res mental̄ dicta est in intel
ligente. **E**t q̄ p̄pria ratio intelles
ctus et volūtatis designat ordines
et nihil potest voluntate amari nisi
sicut intellectu p̄ceptum. **I**nde est
q̄ iste p̄cessiones in diuinis inter se
habent ordinē q̄ vna p̄supponit
aliā et p̄ncipiatur ab ea. **E**t p̄ p̄se
quens ab ea distiguit̄. **Q**uius at
p̄sona p̄cedens hac sequūda p̄cessi
one p̄cedit in similitudine nature
eiusdē cum suo p̄ncipio, sicut perso
na filij. **N**equaq̄ t̄i hec sequūda
p̄cessio noianda ē q̄ scatio sicuti p̄is
ma p̄cessio. **C**uius rō assignatur.
Nā intellectus sit in actu p̄ hoc q̄
res intellecta ē in intellectu fm̄ suaz
silitudinē. **E**t ideo p̄cessio que antē
ditur fm̄ ratōem intellectus ex pro
pria sua p̄ditōne est fm̄ ratōem silit
tudinis. **E**t intantū p̄t habere nos
men generatōis, quia om̄e generās
generat sibi silitē. **V**oluntas aut̄ sit
in actu nō per hoc q̄ aliqua silitud
do volit̄ sit in volente. **I**z ex hoc q̄
voluntas habet inclinatiōem quāz
dam in rem volitā. **U**n̄ p̄cessio vo
luntatis nō attendit̄ fm̄ rōem silitud
inis s̄z pot̄ fm̄ rōem ip̄ellētis et
mouētis in aliqd̄. **I**taq̄ p̄sona hac
p̄cessione p̄cedens p̄cedit p̄ modū
am̄tis et vt sp̄s nō vt genit⁹ aut
vt filius. **N**ā q̄ hec p̄cessio sit fm̄
silitudinē nature p̄cedētis et e^a q̄
p̄cedit. **H**oc est rōne ip̄ius diuine
nature in qua idē fant̄ subaliter eē
intelligere, velle, sapere, scire, amare
gaudere. **N**on autem hoc prou
nit̄ ex ipsa propria sua ratione pro
cessionis. **S**ane quod subditur me
morie ē infigēdū nō min⁹ā p̄missio.
Siq̄dē p̄cessio intellect⁹ q̄ nob̄ maḡ

nota. Et ideo ad singula facta que in ea considerari possunt sunt magis noia adinuicem, no autem in pessione voluntatis. Quinimo frequenter cogimur utriusque circulo quorundam ad nomina aduicem ea que circa hanc pessionem occurrunt consideranda. Et quibus attendentibus lectoris potest elicere, quod licet sit difficile tamen alijs specialibus dicitur hanc pessionem quoniam pcessio est noia, ut verbaliter dicimus eam spirare, diligere, amare, et sibi appropriamus hoc sibi aliquid scilicet pcedere, ut cum dicitur vna est pductio a d intra, quod dicitur generatio. Alia que vocatur processio, spiratio, dilectio, amor, et sic de similibus semper tamen his que ad imperfectiorem pertinent regis.

¶ Theologorum schola in diuinis vtitur nominibus, quattuor veras relationes reales significantibus, quarum vnaqueque a sua opposita realiter distinguitur ut oppositionis

¶ Hec oppositio potest fieri eius partes. Nam ea que dicitur ad aliquid fieri propria rationem solus fecant respectu ad aliud, qui quidem respectus tunc est in rerum natura quoniam alique res fieri suam naturam adinuicem ordinare sunt et inuicem inclinationem habent, et huiusmodi relationes vocantur reales, sicut in corpore graui est inclinatio et ordo ad locum medium. Et respectus quodam est in proprio graui respectu loci medi, cum autem procedat a principio eiusdem nature, necesse est quod ambo scilicet procedens, et id a quo procedit in eodem ordine conueniant, et sic oportet quod habeant realem respectum adinuicem. Et igitur processiones in diuinis sine in identitate nature, necesse est quod relationes que sunt processiones accipiuntur sint reales et relationes. Vbi advertendum quod relatio realis in crea-

turis habeat aliquid commune cum alijs formis accidentibus scilicet quod est forma accidentis realis inherens suo subiecto seu fundamento et habet etiam aliquid proprium scilicet propriam suam rationem, quod dicitur habitudine ad aliquid extra. In diuinis autem relatio retinet istud sequendum sed quo ad propriam transit in substantiam in diuinis. Regula enim est quod quicquid est in deo est eius essentia. Unde ex ortu est illud commune dictum quod in deo sunt tamen duo predicamenta scilicet propria rationem, scilicet substantie et relationis. Deinde ostendit quod relationes opposite realiter abinuicem distinguuntur in diuinis. Nam regula est, quoniam aliquid alicui attribuitur necesse est quod ei attribuantur omnia que sunt de ratione illius, sicut cuiusque attribuitur homo oportet quod ei attribuantur rationale. De ratione autem relationis est respectus ad alterum scilicet que aliquod opponit relatione. Cum igitur in deo realiter sit relatio oportet quod realiter sit ibi oppositio. Relatiua autem oppositio in sui ratione inducit distinctionem. Unde oportet quod in deo sit realis distinctio non quidem scilicet rem absolutam que est essentia in qua est summa veritas et simplicitas sed scilicet rem relatiua. Quod autem huiusmodi relationes reales sunt tamen quattuor hinc ostenditur, quod in deo non admittitur realis relatio nisi supra actionem ad intra fundatam. Talis autem actio non est nisi duplex, scilicet scilicet duas processiones, quarum vna accipitur scilicet actionem intellectus, que est processio verbi. Alia scilicet actionem voluntatis que est processio amoris. Secundum qualiter autem processione oportet accipere duas relationes oppositas, quarum vna sit procedentis a principio, et alia ipsius principij. Et scilicet primam processionem sunt paternitas et filiatio. Sicut autem processio amoris non habet proprium no-

Tractat' m^gri H^erici B^orythū

men. sic nec relationes que fm ipsam accipiuntur. sed vocatur relatio principij huius processiois spiratio relatio autem procedentis processio aut spiratio passiva. Quia hec nomina ad ipsas origines pertineat et non ad relationes. ex quibus liquet veritas propositionis

ppō **u** **¶** **Exigit nonnūq̄ ipsa diuina natura vti nominibus personarum sciantibus et supposita**

Hec suppositio declaratur. nam indiuiduum quod in se est indistinctum. ab alijs vero distinctum communiter loquendo in toto genere substantiarum dicitur hypostasis aut suppositum. dicitur autem specialiter persona in genere relationum seu intellectualium substantiarum. In diuinis autem non fit distinctio nisi per relationes originis. Relatio etiam in diuinis est ipsa essentia diuina. vnde est subsistens. sicut et essentia diuina subsistit. Itaque fm morem scholæ theologice consuevit dici quod in diuinis relatio non aduenit supposito preexistenti. tunc enim esset accidens. quin imo in quantum relatio est forma quedam subsistens. sic in diuinis constituit suppositum. et dicitur secum ferre suum suppositum. Quia igitur relatio diuina gaudet hac propria proprietate. constat quod diuina perfectio exigit vti nominibus significantibus personas et supposita. Possunt igitur secure vti in diuinis talibus dictionibus hypostasis. suppositum. res nature subsistentia. et persona. que tamen aliqua ex parte differunt. Nam suppositum proprie est nomen sequende intentionis. sicut enim aliquotiens per proprietates accidentales circumloquimur differentias essentielles igitur

notas. pari necessitate per nomina intentionum interdum designamus res ipsas extraneitatem. In genere autem substantiarum prima substantia seu subiectum diuersimode potest considerari. et consequenter varie nominari. Etiam vti per se existit et non in alio vocatur subsistentia. prout vero supponitur alicui nature communis. sic dicitur res nature. sicut hic homo dicitur res nature humane. Secundum vero quod subijcitur actibus dicitur hypostasis vel prima substantia. Quod si subsistat in natura rationali vel intellectuali dicitur persona. verum in vsu prefatorum aut similibus nominibus adueniat semper recens memoria ne quicquam imperfectioris transferat ad diuinam. quod facile est nunc obseruare. quia aliud est a quo nomen imponitur in istis et cui nomen imponitur. Et dicitur dicitur licet quod tunc definit personam Boetius. Persona est rationalis nature in indiuidua substantia. Et capitur ibi rationale communiter prout etiam se extendit ad intellectualem. Et substantia sumitur large prout comprehendit tam sequendam substantiam que est natura in supposito. quam primam substantiam que supponitur tali nature. Bona etiam est definitio Richardi de persona in deo dicens. quod persona est diuine nature incompositibilis existentia. Iterum patet quod in diuinis proprie significat hec nomina persona. hypostasis. subsistentia. Nam significant relationem vel subsistentem. et hoc est significare relationem per modum substantie que que est hypostasis subsistens in natura diuina. Unde non significat relationem in quantum est relatio. nec existentia in quantum est essentia. Aduertitur tamen significare etiam et re

De diuinis noib' Fo. vii.

lationem inq̄tum est hypostasis. Idem quoq; essentia. z idem quoq; relatio. aut inq̄tum hypostasis est existens in natura diuina. aut inq̄tum hypostasis significatur vt relatione distincta. Unde fm hoc et cō sequenti dici potest q̄ significet essentiam in recto z obliquo. similiter etiam relationem in recto z obliquo. Et sic patet veritas propositionis declarata

¶ Gratia pluralitatis personarum in diuinis et quorundam aliorum est necesse vti circa diuina nominibus numeralibus etiam designantibus aliquid positus

¶ Hec propositio patet. naz hoc nome persona in diuinis significat relationem in diuinis. vt rem subsistentem in natura diuina. Cum igitur sint plures relationes reales in diuinis erunt plures persone. Et quia in diuinis distinctio fit ratione oppositionis relatiue. et solum tres sunt relationes reales sic opposite q̄ sint constitutiue personarum. scilicet paternitas. filiatio. processio. seu spiratio passiuā. Ideo tm̄ tres sunt persone in diuinis. Nam actiua seu communis cōspiratio q̄uis habeat oppositionem ad passiuam spirationem. non tamen opponitur paternitati et filiatio. sed pertinet ad eandem personas cum illis. Spiratio enim actiua nominat personam patris et personam filij tanq̄ vnum principium spiritus sancti. hinc inolectur apud theologos vsus loquendi q̄ in diuinis aliquid est latio realis. sed non proprietas. sicut cōmunitas cōspiratio. Aliquid est proprietas

sed non proprie relatio. vt esse ingentum. aliquid autem est et proprietas simul et vera realis relatio. sicut paternitas. filiatio. processio. siue spiratio passiuā. Et tales dicuntur solum personarum constitutiue. Riquet igitur q̄ in diuinis vtitur his numeralibus dictionib'. vnus. duo. tres. quattuor in masculino genere aut alio genere. sicut vnus deus. vnus pater. due persone. tria supposita. quattuor relationes. aut proprietates. Et autem huiusmodi termini numerales aliquid dicant positiuē. facile est conspiciere si attendamus q̄ numerus est duplex. vnus est numerus materialis. qui est species quantitatis. et confurgit ex diuisione continui. et talis prohibitus est a diuinis. quia non inuenitur nisi in rebus materialibus. Alia est diuisio formalis que fit per oppositas vel diuersas formas. et hanc diuisionem sequitur multitudo vel numerus qui non est in aliquo genere. sed de transcendentibus fm q̄ ens diuiditur per vnum z multa. Terminant igitur numerales secundum q̄ veniunt in diuinam predicationem sumuntur a multitudine secundum q̄ est transcendens. et talis multitudo se habet ad ea de quibus predicatur. sicut vnum quod conuertitur cum ente ad ens huiusmodi vnum aliquid ponit. quia significat ens z connotat negationem diuisionis. hinc est q̄ termini numerales significant in diuinis illa de quibus dicuntur. z super hoc nihil addunt nisi indiuisiōem. vt essentia est vna. vnum significat essentiam indiuisam. persona est vna. id est persona est indiuisa. persone sunt due aut plures significant ipse persone. et indiuisio circa vnāquāq; ear. q̄ de

b ij.

Tract. Magri Hen. Bozychum

ratione multitudinis est q̄ ex vnica
ribz p̄ter Rursus ex quo istud vnū
est transcendens. ideo est in plus q̄
substantia aut relatio. z simulr mul
tudo. z sic in diuinis potest stare z
pro substantia et pro relatione. fm̄
q̄ p̄petit his quibz adiungit. Igitur
p̄z veritas p̄positionis.

¶ Licet cū circūscriptōe in
diuinis vti his noibz cōmune
propriū et exclusiuis dictōni
bus. nō tamē his noibz vni
uersale. particulare. singulare
gen⁹. species z cōsimilibz.

¶ Hec p̄positio partz. naz in di
uinis est pluralitas p̄sonarū p̄stitu
tarū p̄ proprietates relatiuas. z ideo
ibi est aliquid cōmune cōmunitate
rei z rōnis. sicut hoc nomē deus est
cōmune tribz suppositis diuinis fm̄
rōnem. qz p̄dicatur de quolibet sup
posito. Et ipsa deitas est cōmu
nis z eadem in tribz p̄sonis. ibi etiā
est aliquid cōmune cōmunitate rō
nis z nō rei. sicut hoc nomen p̄sona
vel hypostas. Nā hoc nomē p̄sona
in diuinis fecit relatorē vt rem sub
sistentē in natura diuina. hoc autē est
cōmune fm̄ rōnem p̄sonis diuinis.
vt vnaqueqz earz subsistat in natu
ra diuina distincta ab alijs. n̄ quia
relatio p̄stituens aliquā p̄sonā non
est cōmunis pluribz p̄sonis. hinc est
qz cōmunitas huius nois p̄sona di
citur cōmunitas rōnis. z ipa relatio
seu p̄prietas dicit p̄pria illius p̄sonē
quā p̄stituit. Sed qz genus. species
vniuersale z similia p̄dicatur de plu
ribz fm̄ esse differentibus. ideo talia
nomina relegant a diuinis. Et pa
ri iure rescinduntur nomina sub ipis
p̄sentia. sicut particulare. indiuidu
um. singulare. que attribuitur alijs
cui haberi esse distinctū ab alijs sup

positis sui vniuersalis aut generis
Nam in diuinis est vnū esse triū p̄
sonarum. igitur zc. Similiter partz
p̄positio de dictioibz exclusiuis. nam
hec dictio solus accipi potest synca
thegozematice importando ordinē
p̄dicati ad subiectū. et excludit om
ne aliud suppositū a p̄ortio p̄dica
ti. et sic possumus hanc dictioem
solus adiungere termino tam essenti
ali q̄ p̄sonali posito in subiecto res
pectu alicuius p̄dicati. sicut dici
mus solus deus est eternus. sol⁹ pa
ter in diuinis generat. solus deus
creat. Si vero subiectū sit persona
le z p̄dicatur sit cōmune seu essen
tiale. tūc proprie loquendo non des
bet subiecto addi dictio exclusiua.
Non enī concedi debet. solus pater
est deus. Differt autē solus z tm̄.
quia solus p̄prie nō ponitur a parte
p̄dicati qd sumitur formaliter. respic
it enī suppositū in q̄tu m̄ excludit
aliud suppositum ab eo cui adiung
gitur. Sed ly tm̄ potest poni. tam a
parte subiecti. vt tm̄ fortes currit.
et etiam a parte p̄dicati. vt fortes
tm̄ currit. id est nihil aliud facit. Et
gnanter dicitur si solus synca thegore
matice sumatur tunc habet locū in
diuinis. nam si cathegozematice ca
peretur tūc poneret solitudinem cir
ca terminū cui adiungitur. z sic dis
cendo deus est solus significaretur
deum esse solitariū. quod repugnat
supradictis. et per consequens stat
veritas p̄positionis

¶ Trēta nature diuine in
comprehensibili cōditione. re/vy.
cte theologiantes asserunt se
coactos concedere in diuinis
quinqz notionēs fore. noiaqz
quibz designatur nomina no
tionalia nūcupanda esse

De diuinis noib? Co. viii

¶ Hec propositio patz. qz con-
fitemur patrem z filium z spiritum san-
ctum esse vnu deuz. z tres personas
querentibz quo sunt vnus deus. et
quo sunt tres persone. sicut respon-
detur qz eentia vel deitate sunt vnu
Ita oportuit esse aliqua nomina ab-
tracta quibz responderi posset pso-
nas distingui. z huiusmodi sunt p-
prietates vel notiones in abstracto
significate. vt paternitas z filiatio. z
ideo essentia significatur in diuinis
vt quid. psona vt quis. ppietas vel
notio vt quo. Tum sequido qz pa-
ter in diuinis distinguit z a psona fi-
lij z a psona spu sancti. Et quia in
diuinis distinctio psonaru est per re-
ales relationes. Constat qz alia relati-
o realiter refertur ad filium. z alia ad
spu sanctum. Et qz ipsa psona pa-
tris est vna no possunt in eo inue-
niri plures reales relationes nisi si-
gnificent in abstracto. pproprietates
res aut z relationes in abstracto si-
gnificate dicuntur notiones. Et sicut
antea pmissum est pensatis diuine
nature supereminencia z nostri mo-
di cognoscendi sub deficiencia. nulla-
tenus p iudicat diuine simplicitati
in diuinis vti nominibz abstractis
et cōcretis. et persona existente vna
plures fore eius notiones seu p-
prietates. Quia vero notio dicit id qd
est propria ratio cognoscendi diui-
nam personam. diuine aut persone
multiplicatur fm originem. Ad bz
ginem autē pnter a quo alius. z q
ab alio. et sic pater vno nomine in-
notescit. quia a nullo est. z tūc notio
eius est innascibilis. In qtu autē
alios ab eo est innotescit dupliciter
Nam in qtu filius est ab eo inno-
tescit notione paternitatis. In qtu
autē ab eo est spiritus sanctus inno-
tescit notione cōmunitatis spirationis
filius autem innotescere potest per

hoc qz ē ab alio nascēdo. z sic inno-
tescit per filiatiōē. et iterum p hoc
qz alius ē ab eo scz spiritus sanctus.
et sic innotescit eodē modo. sicut pa-
ter. scz cōmuni spiratione Spiritus
sanctus autem per hoc innotescere
potest qz est ab alio vel alijs. z sic in-
notescit processione. non autem per
hoc qz alius est ab eo. quia nulla di-
uina persona ab eo procedit. nec p
hoc qz nulla persona est ab ipso. qz
cum persona importat dignitatem.
non potest accipi notio aliqua spiri-
tus sancti. et hoc qz nulla persona est
ab ipso. hoc em non pertinet ad dis-
tinctionem ipsius. sicut pnter ad au-
toritatem patris qz sit a nullo. Hūc
autem quinque notiones in diuinis.
scilz innascibilitas. paternitas. filia-
tio. communis spiratio. processio.
hec em habent rationem notifican-
di diuinam personam. Harum au-
tem tūc quattuor sunt relatiōes. nā
innascibilitas nō est relatio nisi per
reductionem. Quattuor etiam tūc
sunt pproprietates. nam communis
spiratio non est pproprietates. cum cō-
ueniat duabz personis. Tres vero
sunt notiones personales. id est con-
stituētes personas. scz paternitas
filiatio. processio. naz innascibilitas
z communis spiratio. licet dicatur
notiones personarū. non tamen p-
sonales. quia non constituūt aliquā
personam. et sic veritas propositio-
nis liquet declarata fm suas partes

¶ Non solum nomina no-
tionalia in diuinis. quinimo
quedam verba merentur no-
tionalia nūcupari. de ipsis ve-
ro notionibus propter suum
modum significandi quedam
predicata nolūt vere enūciari

¶ Huius propositionis pūna
b ij

Tractat' mgr̃i Hērici Borychū

pars patet. quia sicut in diuinis eſſentialia omnia sunt cōmunita. propter quod nomina talium non dicuntur notionalia. quia non important id quod est propria rō cognoscendi diuinam personam vt deus. sapiens. bonus. e contra autem nomina dicuntur notionalia que significāt id quod est ratio innotescendi personam diuinam. Pari modo quedaz sunt verba cōmunita toti trinitati. cuius modi sunt creare. gubernare. beatificare. Alia sunt verba que significāt actus personales distinctiuos quodammodo personarū. sicut generare generari. nasci. spirare. procedere. et huiusmodi. ex quibus diuine persone innotescunt. et quibus notiones antea enumerate correspondent. Quia tamen notio vt sic vult significari in abstracto tanquam forma et ratio notionalia persone. hinc est quod non ita proprie verba dicuntur notionalia sicut nomina abstracta. que significāt ipsas proprietates aut relationes quibus diuine persone innotescunt. vt paternitas. filiaritas etc. Sequēda pars deducitur ex hoc quod notiones in diuinis significantur non vt res. sed vt rationes quedam quibus cognoscuntur persone. et ideo ea que habēt ordinem ad aliquem actum essentialem vel personalem non possunt dici de notionibus. quia hoc repugnaret modo significandi ipsarum. Unde non bene dicitur quod paternitas creat. generaret. sit sapiens. aut intelligēs. Rursus plures proprietates aut notiones eiusdem persone. quibus non differant realiter. cum sola oppositio relationalia faciat pluralitatem reales in diuinis. Plures autem proprietates eiusdem persone non opponuntur. tamen de se inuicem non predicantur. quia significantur vt diuersas

rationes personarum. Sicut etiam non dicimus quod attributum potentie sit attributum scientie. licet dicamus quod potentia sit scientia. Essentialia vero que non habent ordinem ad actum. sed remouent conditiones creature a deo. possunt predicari de notionibus. possumus enim dicere quod paternitas est eterna. imensa vel quodcumque huiusmodi. Et similiter propter identitatem rei possunt substantiua personalia et essentialia predicari de notionibus. possumus enim dicere quod paternitas est deus. aut quod paternitas est pater seu deus pater. Regula namque valde aurea in diuinis est. quod ad enunciatum vere aliquid de alio in diuinis non solum oportet ad ipsa significata terminorum attendere. sed etiam ad modum concipiendi aut significandi. ex quibus tota propositio ostenditur manifesta. igitur etc.

In diuinis sunt quedam nomina persone patris propria censenda. Insuper quedam sunt nomina ipsi filio vt sue emanationis etiam proprie conuenientia

Hec propositio fin eius partes deducitur. Nam regula est quod hoc nomen est proprium cuiuslibet persone quod significat id per quod illa persona distinguitur ab omnibus alijs. Id autem per quod distinguitur persona patris ab omnibus alijs est paternitas. Unde proprium nomen persone patris est hoc nomen pater. quod significat paternitatem. Quis autem generans aut genitor substantiue tenet. etiam possunt dici propria nomina patris. tamen pater potest

De diuinis noib⁹ **¶** Fo. ix.

tius est nomen diuine persone. eo q^d denominatio maxime fieri debet a completioe & fine. generatio autem significatur v^o fieri. sed paternitas significat complementum generationis. et quia generatio capit speciem a termino qui est forma generanti. et quanto fuerit propinquior forme generantis & geniti. tanto verior et perfectior est generatio. sicut generatio vniuoca est perfectior q^m generatio non vniuoca. nam de ratione generantis est q^d generat sibi simile s^m formam. In diuinis autem est eadem numero forma generantis & geniti. & ad veritatem diuine generationis pertinet q^d per solam relationem sicut distinctio generantis & geniti. hinc est q^d verius & prius s^m rem dicitur nomen paternitatis in diuinis q^m in creaturis. Propter quod etiam apostolus ad Ephesios tercio dicit. Recto genua mea ad patrem domini Ihesu christi. ex quo omnis paternitas nominatur in celo & in terra. Iterum ex eodem habetur q^d nomen patris per prius dicitur in diuinis s^m q^d sumitur personaliter q^m essentialiter. Nam regula est q^d vnumquodq^{ue} nomen p^{ri}us dicitur de illo in quo perfecte saluatur tota ratio nominis. q^m de illis in quo solum saluatur s^m aliquid. Constat autem q^d nomen patris et filij s^m perfectam rationem inuenitur in diuinis. quia ibi verissima est generatio. Sed in creatura filiatione inuenitur respectu dei non s^m perfectam rationem. cum non sit vna natura creatoris et creature. sed s^m aliqualem similitudinem que gradatim inuenitur participata. Nam creaturaz irrationalium deus dicitur pater propter similitudinem vestigi. s^m illud Job tricesimo septimo. Quis est pluuie pater aut quis

genuit stillas rosas. Aliquis vero creature scilicet rationalis secundum similitudinem imaginis. secundum illud Deuteronomij tricesimo sequendo. Nonne ipse est pater tuus qui possidet et fecit & creauit te. Aliquorum vero secundum similitudinem gratie qua etiam dicuntur filij ad optium secundum q^d ordinantur ad hereditatem eterne glorie. secundum illud ad Romanos octauo. In spe spiritus reddit testimonium spiritui nostro q^d sumus filij dei & heredes. Aliquorum secundum similitudinem glorie prout iam hereditatem glorie possident. s^m illud quod scribit idem apostolus Paulus ad Romanos quinto. Gloriamur in spe glorie filiorum dei. Itaq^{ue} ex omnibus preinductis manifeste patet q^d prius dicitur paternitas in diuinis notionaliter secundum q^d importatur respectus persone ad personam q^m essentialiter. sed prout importatur respectus creatoris ad creaturam.

Rursus hoc nomen ingenitus seu innascibilis ponitur proprium nomen patris in diuinis. Ita tamen q^d negatio designata per ly in no^{te} negatur simpliciter negatiue. sic enim ingenitum conuenit spiritui sancto. s^m ly in designat negationem simul aliquid ponentem. Nam ingenitum valet tantum sicut persona diuina non genita. que est principium alterius persone diuine. vel vt intelligatur in nomine ingeniti id quod omnino non est ab alio. et non solum q^d sit ab alio per generationem. sic enim neq^{ue} spiritui sancto conuenit esse ingenitum qui est ab alio per processionem vt persona subsistens. Nec etiam diuine essentie de qua potest dici q^d est in filio vel spiritui sancto ab alio sed a patre. Et quis (vt solet dicitur argum^{en}tatione obijci) q^d esse personam

b. iij

Tractat' mgr̃i H̃erici. Bozychū

improccessibilem soli patri conueni-
at. tamen pro eius notione non cō-
sueuit poni improccessibilitas. tum
quia productio spiritus sancti nō ha-
bet speciale nomen. Ideo illa nomi-
natur nomine processionis tanq̃ si
ibi proprio. tum quia ordine nature
presupponit generationem filij. vñ
de remoto a patre q̃ non sit genitus
cum tamen sit principium generati-
onis. sequitur consequenter q̃ non
sit procedens processione spiritus
sancti. qui non est principium alter-
rius persone. ¶ Similiter patet ses-
quenda pars. nam hec nomina cō-
ceduntur filio in diuinis propria. sci-
licet filius. proles. verbum. imago.
sapientia. genita. splendor. patris.
genitus. vnigenitus. et sic de simili-
bus. Et hoc facile est intelligere ex ip̃a
propria ratione sue processionis. nā
ut an̄ prehabitū est. persona filij pro-
cedit per modum intelligibilis ac-
tionis. que est operatio vire a prin-
cipio. Et s̄m rationem similitudi-
nis et in eadem natura. Omne au-
tem sic procedens ex ipsa ratione. p-
cessionis vendicat sibi esse filium et
verbum. imaginem. et esse noticiam
genitam. et sic de alijs. Quicum-
q̃ enim intelligit ex hoc ip̃so q̃ in-
telligit in eo procedit ad. intra ip̃m
quod est perceptio rei intellecte ex eius
noticia procedens. et dicitur verbū
cordis significatū verbo vocis. vñ
de si verbum proprie sumatur in di-
uinis tunc dicitur personaliter. et est
proprium nomen filij. et similiter de
alijs nominibus. Et quibus prenu-
merata nomina sint plura et non sy-
nonyma. tamen ipsa natiuitas filij
que est vna eius proprietates psonalis.
omnibus alijs nominibus significatur
tanta enim est plenitudo perfectionis
emanationis filij q̃ vnico aut pau-
cis noib' eius proprietates neq̃ sufficiē-

ter explicari. Et q̃ verbū mente cō-
ceptum est respicitantūz omnis eius
q̃d actu intelligit. et deo vnico actu
se et omnia alia intelligit. ideo vniciuz
verbū patris est expressiū ei' et om-
niū creaturarū. ita tñ q̃ verbum dei
eius q̃d est in deo patre est expressiū
tñ. creaturarū vero est expressiū et
operatiū. In verbis igitur importat
respectus ad creaturas quibus sit no-
men personale. ¶ Est autē aduer-
tendū q̃ nōmē imaginis quicq̃ a docto-
rib' accipit essentialiter. sed hoc est im-
proprie. sicut Aug'. dicit diuinitas
tem sapientie trinitatis esse imaginem
ad qua factus est homo. Id enim ad
cuius similitudinem aliquid procedit. p-
prie dicitur exemplar. ad rationem autē ima-
ginis si sumatur proprie requiritur q̃
ab alio procedat s̄m similitudinem
speciei. et hoc conuenit. soli filio s̄m
rationem propriam sue emanationis.
¶ Quis autem Hilarius ait q̃ imago
est eius ad quam imaginatur spes-
cies indifferens. intelligit q̃ imago
dicatur species alicuius. sicut id q̃d
assimilatur alicui dicitur forma eius
inquantum habet formam similem sibi.
et talis modus loquendi est tan-
q̃ causalis. Et dat dicta definitio
de imagine patet est propriū filio in di-
uinis. nā creatura rationalis dicitur
imago. s̄ p̄ poster' et analogice. ex q̃
b' oib' satis elucet veritas totius p̄p̄is

¶ Tercie persone in diui-
nis si sue emanationis conue-
niunt quedam propria sibi no-
mina. quibus sint aut ex vsu lo-
quentiū accommodata. aut po-
tius actiū q̃ noia psonalia.

¶ Hec positio apparet q̃ scri theo-
logi attribuunt tercie persone in diuinis
talia noia spiritus sancti. amor. dilectio
negus mutus. amor. dicitur. et similia.

Quomodo autē pueniūt sibi vi sue emanatiōis ppenditur ex hoc q̄ spiritalis sanctus p̄cedit r̄z a patre q̄ a filio sicut ab vno p̄ncipio seu spiritali. et p̄ modū volūtatis que est p̄cessio amoris. hinc est q̄ vi sue p̄fudictiōis potest dici p̄p̄riū nomē sp̄s sancti. cui r̄z ipse sit cōmuniū ambob⁹. id vocatur ipse proprie qd̄ ambo p̄muniter. vt ait **Augustin⁹**. Nam pater est spiritus. r̄ filius est spiritus. r̄ pater sanctus. r̄ filius sanctus. tamen q̄ in reb⁹ corporeis nomē sp̄s impulsionem quādā vī dicitur significare seu motionē. Est autē p̄p̄riū amoris qd̄ moueat et impellat volūtatem amāris in amatum. Sanctitas vero illis reb⁹ attribuitur que in deū ordinatur. quia igitur tertia persona p̄cedit p̄ modum amoris quo deus amatur cōuenienter sp̄s sanctus nominatur. ita tamen q̄ hoc nomē sp̄s sanctus accipitur in vno vnus persone. non autē duarū dictionū. **Deinde** ex in tūis p̄cordijs est obseruandū q̄ cū in diuinis est gemina p̄cessio. prima que est p̄ modum intellectus est magis nota q̄ sequūda. que est p̄ modū volūtatis. et tamen similiter vtrāq̄ considerari oportet. sicut est. ex hoc q̄ aliquis rem aliquam intelligit. puenit quedā intellectualis cōceptio rei intellecte in intelligente. q̄ dicitur verbū. ita ex hoc q̄ aliquis rem aliquam amat. puenit quedā imp̄ressio vt ita loquar rei amare in affectu amāris. s̄m quaz amātū dicitur esse in amante sicut r̄ intellectiū in intelligente. ita q̄ cū aliquis seipm̄ intelligit r̄ amat est in seipso non solum per identitatem rei. sed etiā vt intellectiū in intelligente. r̄ amātū in amante. sed ex parte intellectus sunt vocabula adinuenta ad significandū respectiū intelligentis ad

rem intellectam. vt p̄ in hoc q̄ dico intelligere. et sunt alia vocabula adinuenta ad significandū processum intellectualis p̄ceptionis. scilicet ipsum dicere r̄ verbū. **Unde** in diuinis intelligere solum essentialiter dicitur qd̄ nō importat habitudinē p̄ncipiū verbi ad ipsum verbū. Ex parte autē volūtatis ponitur diligere r̄ amare que importat habitudinem amāris ad rem amātā. **Nō** autē sunt aliqua vocabula imposita que important habitudines ipsius imp̄ressiōis vel affectiōis rei amate que p̄uenit in amante ex hoc q̄ amat ad suū p̄ncipiū aut econuerso. et ideo p̄pter vocabulorum inopiā huiusmodi habitudines significamus vocabulis amoris r̄ dilectionis. sicut si verbū nominarem intelligentiam conceptā. vel sapientiam genitam. itaq̄ in q̄tuz in amore vel dilectione non importatur nisi habitudo amāris ad rem amātā amor r̄ diligere essentialiter dicitur sicut intelligentia r̄ intelligere. **In q̄tuz** vero his vtrūq̄ vocabulis ad exprimendaz habitudinem eius qd̄ p̄cedit p̄ modū amoris ad suū p̄ncipiū et econuerso. ita q̄ p̄ amorem intelligatur amor p̄cedēs. r̄ per diligere intelligatur spirare amorem procedentem. **Sic** amor est nomen persone et diligere vel amare est verbū notionale. sicut dicere vel genarere. **Ex nūc** dicitis apparere potest qualiter sp̄s sanctus dicitur nomen patris r̄ filij scz in q̄tuz ē amor q̄ cū pater vnica dilectione amet se et filium et econuerso. importatur in sp̄s sancto p̄o vt amor est habitudo patris ad filium et econuerso. vt amantis ad amātū. **Sed** ex hoc ipso q̄ pater r̄ filius mutuo se amant oportet q̄ mutuos amor qui est spiritus sanctus a duob⁹ procedat. s̄m igit

Tractat' mgr̃i H̃erici. Bozychū

originem spiritus sanctus nō est me-
dius sed tertia in trinitate persona.
Im̃ vero predictam habitudinē est
medius nexus duorum ab utroq;
procedens. ¶ Sane ex nūc et supra
dictis quoddam valde memorie cō-
mendandum est dicere. In diuinis
em̃ sunt quedam essentialia. sicut es-
sentia. deitas. sapientia. potentia. et
huiusmodi. et eorum concreta. ibi
sunt actiones ad intra que dicuntur
actus seu origines. vt actus genera-
tionis aut spirationis. ibi sunt rela-
tiones proprietates et notiones. que
et si sint sibi inuicem pp̃inqua. tñ ra-
tione differūt. propter qd̃ nec de se
vniuersaliter verificantur nec ad eū-
dem numerū p̃surgunt. vt paterni-
tas. filiatio. passiuā spiratio seu pro-
cessio sunt relationes. et proprietates
et notiones. sed dicuntur relationes
in q̃tum impoſitā habitudinē vni-
us ad alterum. et sic ponuntur quat-
tuor he relationes paternitas. filia-
tio. p̃cessio. et p̃munis spiratio. Di-
cuntur autem proprietates in q̃tum vni
soli p̃ueniūt. et sic ponuntur proprie-
tates he quattuor inascibilitas. pa-
ternitas. filiatio. et p̃cessio. seu pas-
siua spiratio. Quinq; autē ponuntur
notiones he paternitas. filiatio. p̃-
cessio. p̃munis spiratio. inascibili-
tas. Ideo q̃ significant id qd̃ est
existens in persona. et qd̃ est pp̃ria ra-
tio cognoscendi diuinam personā.
Unde aliter dicuntur nomina notio-
nalis. et aliter verba. Dicuntur em̃
nomina aliqua notionalia. q̃ signi-
ficant in abstracto ipsas notiones.
sicut hec quinque. paternitas. filiatio
p̃munis spiratio. p̃cessio. inasci-
bilitas. Sed verba dicuntur notio-
nalis. q̃ significant actiones seu ac-
tus ad intra habentes habitudinē
ad specialem notionem. sicut. gene-
rare. nasci. p̃cedere. Ex quo patet q̃
nomen notionis est in plus q̃ no-
men relationis aut proprietatis. nā
omnis siue relatio siue proprietatis ē
notio. sed nō p̃uertitur. Nam in na-
scibilitas dicitur notio. non autē pro-
prie dicitur relatio. et cōmunis spira-
tio est notio. non autē vocatur prop-
rietas. nam est p̃munis pluribus
personis. id est patri et filio. Relatio
autē et proprietates sibi inuicem excedūt.
quā aliqua relatio non est proprie-
tas. sicut cōmunis spiratio. et econ-
uerso aliqua est proprietates que nō vo-
catur relatio. vt inascibilitas. min⁹
autē p̃mune est notio p̃sonalis. hoc
est p̃stituens personas. que solū sūt
he tres. paternitas. filiatio. passiuā
spiratio seu p̃cessio. Adhuc autē
in diuinis sunt nomina ipsarum p̃-
sonarum. sicut pater. et filius. et sp̃rit-
us sanctus. Tūc ad p̃positū si nō
pateremur penuriam nominū posse
mus singula p̃numerata distinctē
nominib; aut terminis nominare.
Quo p̃tra p̃tingit. nam vnū et idē
nomen aut eadem dictio quādoq;
accipitur eēntialiter et significat a cō-
tum p̃munē omnib; p̃sonis. sicut dili-
gere aut amor in q̃tum dicitur actus
cum sola habitudine amāris ad rē
amātam. Quādoq; autē accipiuntur
non essentialiter prout impoſitā ha-
bitudinē procedentis ad princī-
um p̃cessionis aut econuerso. et sic
diligere est verbū significans actus
notionalē. Amor autē est nomen
personē. similiter eadem dictio quā-
doq; significat actum. quādoq; re-
lationem seu notionem aut proprie-
tatem. sicut nomen p̃cessionis. si-
gnificat em̃ actum quādo dicitur.
q̃ in diuinis est gemina. p̃cessio. q̃
q̃ vero est nomen relationis perso-
nalis ipsius spiritus sancti. Quis au-
tem donum sit nomen propriū spi-
ritus sancti satis p̃stat ex eo q̃ amor

De diuinis noib⁹ Fo. xi.

habet rationē primi doni & quo omnia dona gratuita donantur. Quia igitur spūsan⁹ procedit vt amor pcluditur q̄ vi sue processionis propriū sibi est esse donū. igitur &c.

ppō **¶** Motionū ac verborum essentialiter aut notionaliter simpliciorū cognita cōditione. quedā questiones quōdaz p̄plexere reddūt faciles in solutioe

¶ Hec propositio patet. nā si petatur. an pater & filius sint idēz aut vnum principūz spūsanctū. Respondetur q̄ ita est. concedendum. pater. nam hoc nomen principūz significat proprietates. tamen significat eam per modum substantiū. sicut hoc nomē pater vel filius in rebus creatis. & sic numerū accipit a forma significata. sicut & alia substantiua. Et quia notio cōmunis spirationis est vna in patre & filio. hinc est q̄ proprietates vnum principū non solum propter vnum modum spirandi. sed propter identitates p̄ncipiū. Si etiā petatur an pater & filius sint vnus spirator aut vnus spirans. prima dictarum conceditur. quia ly spirator est nomen substantiū. sed sequūda non conceditur cum spirans sit adiectiū. Deinde si petatur. an pater sit sapiens filio. aut intelligat filio. tales nō sunt concedende. quia esse sapientēz & intelligere solum tenentur essentialiter in diuinis. Et ideo conceditur q̄ pater sua essentia est sapiens et intelligens. Conceditur tamen q̄ pater dicit se verbo ab ipso procedente. et q̄ pater & filius diligūt se spūsancto et omnes creaturam. prout diligere capitur notionaliter. non autē si sumatur essentialiter. Nam regulis est q̄ contingit denominari aliq̄

quid per illud quod ab ipso procedit non solum sicut agens actionis. sed etiam sicut terminatio actionis que est effectus quādo ipse effectus determinate in intellectu actionis includitur. dicimus em̄ q̄ ignis est calefaciens calefactione. quūis calefactio nō sit calor qui est forma ignis. sed actio ab ipso procedens. Et dicimus q̄ arbor est florens floribus quūis flores nō sint forma arboris sed quidā effectus ab ipa pcedentes. Quia igitur dicere est p̄dicere verbum sicut florere est p̄dicere florem. ideo sicut p̄ceditur q̄ arbor floret floribus ita licet p̄cedere q̄ pater dicit verbo et etiā omnia illa que suo verbo p̄mittuntur. Et pari modo q̄ diligere notionaliter nihil aliud est q̄ spirare amorē. ideo p̄ceditur q̄ pater & filius diligūt spūsancto. nedom se sed omnē creaturam. nam ipse spūsanctus est amor productus qui habet habitudines ad rem dilectā in q̄ntū spūsanctus procedit vt amor bonitatis prime. que est ratio diligendē omnē rem diligibile. Et quia in his verbis generat spirat. importat aegritus notionalis tū. et non determinatus termin⁹ actionis. Ideo nō ē concedēdū q̄ pater generet filio. aut spirat spūsancto. & sic de alijs filio ē cōcedendum. igitur propositio est vera.

¶ In diuinis aliter se hūnt in concreto et abstracto nomina essentialia. ad propositiones habentes adiectiua p̄dicata notōalia aut verba aut participia notionalia

¶ Hec propositio patet. nā in proprietatib⁹ loquutionū nō solū attendenda est res significata. s̄ etiā modus sciendi. quia igitur hoc nomē deus fecit diuinā essentia vt in. habere

Tracta. Magri Hen. Borychum

Ideo ex modo significandi habet vt proprie possit supponere pro persona. vnde quandoq; supponit p vna persona aut patris. vt deus generat. aut filij. vt deus generat. aut spiritali. vt deus spiratur. quandoq; pro duab; vt deus spirat. quãdoq; pro essentia. vt in habente. seu pro trib; personis indistincte. vt deus creat. deus est trinitas. vel tres persone s; vnus deus. Differentia est tamen q; ly creat puenit tam essentie q; tribus personis 2 cuiuslibet earũ. S; hoc predicatũ trinitatis nõ verificatur de aliqua personarũ. 2 sic pcedenduz est q; deus generat deũ. 2 tamen nec se deũ. q; denotaretur idẽritas in supposito diuino. nec aliũ deũ. q; denotaret alteras in forma deitatis. stat igitur ly deus in subiecto p deo patre. et ly deus in predicato supponit deũ filij. Contra aut q; nomina eẽntialia in abstracto. vt deitas. eẽntia diuina 2 similia significat essentiam vt formã abstractã. ideo non habent ex modo sue significationis q; supponant pro persona. et ideo q; sunt propria personarũ quib; abin uicem distinguuntur non possunt de talib; predicari. significaretur enĩ q; esset distinctio in essentia diuina. scilicet est distinctio in supposito. vnde tales nõ admittuntur. deitas seu eẽntia diuina generat aut generat. aut est generans. si ly generas sumatur adiectiue. et pari modo intelligendum est de alijs predicatis notionalibus. Terum; est tamen q; ad ex pũmendũ vnitatem essentie 2 p sone sancti doctores expressius alijs quãdo loquuntur sunt q; proprietates loquutionis patitur. vt Augustinus septimo de trinitate dicit q; pater 2 filius sunt vna sapientia. quia vna essentia. et sigillatim sapientia de sapientia. sicut essentia de essen

tia. Vnde huiusmodi loquutiones non sunt extendende sed exponend; de vt scilicet nomina abstracta exponantur per concreta vel per nomina personalia. vt cum dicitur essentia de essentia. vel sapientia de sapientia sit sensus. filius qui est essentia 2 sapientia est de patre qui est essentia 2 sapientia. Signatẽ autẽ dicitur adiectiua notionalia. q; substantiua possunt vere predicari. vel adiectiua est pater vel res generans. et generans est essentia. Nam regula est q; substantiua gerit secum sua supposita. non autem adiectiua. sed rem significatam ponunt circa substantiũ. Quis autẽ defectus committitur hoc vel simili argumentato. pater in diuinis generat. essentia diuina est pater in diuinis. igitur essentia diuina generatur. satis exp̄ planat ars syllogismorum. Et presmissis potest gratius quidam ordo abstractorum perpendi in diuinis. Quedam enim abstracta pertinent ad actum. 2 ideo magis propinque se habent ad personas. quia actus sunt suppositorum. Vnde minus impropria est ista. natura de natura. vel sapientia de sapientia. q; essentia de essentia. Alia vero sunt nomina abstracta que significant ipsas notiones in abstracto. vt pater; natus. filiatio. spiratio. innascibilitas. Et quia notiones illo modo significare non significantur vt res. sed vt rationes quedam quibus cognoscitur persone. ideo adhuc magis elongantur a predicatis quib; designatur aliquis actus. dicimus enim q; deitas vel essentia diuina creat sed hoc non conceditur. pater nitas generat aut creat vel intelligit. et sic de alijs. vnde parz veritas propositionis.

De dinis noibus Fo. xij

Quoniam in dinis quaedam personarum nomina dicuntur propria, quaedam vero nomina vocantur appropriata. **Q**uoniam propter veritatem ex eo deducitur. Nam ad cognitionem bene dicere trinitatis mens humana diversis omnimodis manuducitur. Et quia essentialia attributa sunt nobis magis manifesta secundum rationem quam propria personarum. Ideo ipsa essentialia attributa, videtur ad manifestationem divinarum personarum, sicut etiam similitudine imaginis in creaturis inuenta videtur ad earum personarum manifestationem. Itaque essentialia attributa secundum se omnino sunt communia, tamen aliqua illorum, ex causa potius ascriptionis uni persone quam alteri, et secundum hoc potius videtur vocari appropriata. **S**ed propria in divinis, dicitur quod significat ipsas relationes divinas ut personas subsistentes, ut patet filio, verbum, spiritus sanctus et sic de aliis, patet de claratū est antea diffusum. **N**otandum est autem quod huiusmodi appropriatio aliquando surgit ratione similitudinis, sicut ea que pertinet ad intellectum appropriantur filio quod procedit per modum intellectus, ut verbum. Alio modo per viam dissimilitudinis, sicut potentia appropriatur patri, quia apud nos patres propter senectutem solent esse infirmi, ne tale aliquid suspicemur de deo, ut inquit Augustinus. **N**el etiam utroque modo ut sapientia potest appropriari filio in divinis et ratione similitudinis, sapientia enim ad intellectum pertinet, filius autem procedit per modum intellectus. **T**um ratione dissimilitudinis, nam apud nos, propter inexperientiam filii sunt minus sapientes. **Q**uot autem attributa quibus personis appropriantur in speciali prosequendo recurrendum est ad sanctos doctores. **U**nde secundum Hieronymum. **P**aternitas appropriatur patri, spiritus filio, usus spiritus sancto. **S**ecundum vero

Augustinus, appropriatur unitas patri, equalitas filio. **C**oncordia seu connexio spiritus sancto. **L**ois autem doctorum usus inolevit patri appropriare potentiam, filio sapientiam, et spiritus sancto bonitatem. **P**raterea igitur divinis personis per appropriatioes illud apostolus. **E**x quo patet quod et in hoc et sic de aliis, patet relinquere investigare studiose quare liquet veritas propositionis.

Quoniam his nominibus et dictionibus uti in divinis profecit theologorum disertis loquutio, constitutio distinctio, constituere, constitui, distinguere, distingui et cetera ex a vel de aliquo

Nec propositio patet. **N**am in divinis est realis relatio, que est per se subsistens propter eius identitatem ad divinam essentiam. **R**elatio igitur in quantum est talis forma per se existens et subsistens, sicut ipsa paternitas est persona patris, secundum hoc dicitur quod relatio in divinis non advenit supposito personae, sicut in creaturis, sed dicitur secum ferre suum suppositum et constituere in divinis personam siue suppositum. **R**elationes igitur dicuntur distinguere, quia in divinis non est distinctio per absolutam, differenter tamen sibi attribuuntur dicti actus. **N**am secundum quod est quaedam talis forma sic constituitur. **I**n quantum autem dicitur habitudinem quaedam ad suum oppositum sic distinguitur. **E**t quia aliqua intelliguntur distinguuntur per aliquid eis intrinsicum. **I**deo melius dicitur quod personae distinguuntur ab invicem per relationes que per ordinem et actus notionales qui sunt generatio et spiratio. **E**t quo patet quod per intellectum abstractis appropriantur personis etiam tolleret intellectus hypothesi et non intelligeret deus aliter quam **I**udei et pagani intelligunt. **E**t eos dicitur etiam per alia qualiter approprietas per

no
xij

Tracta. Magri Hērici Gorythū

cedit actus notionales Nam rela-
tio constitutiua persone origināris
precedit actū suum in q̄tum ē que
dam forma cōstituens in q̄tū aut
est relatio sic sequitur. qz respicit su-
um appositiū. Sed proprietatē con-
stituens personā precedentem pre-
supponit actum suū notionalem. qz
preintelligitur vt via ad relatiōem
tanq̄ terminū. sicut generatio pre-
supponit proprietatē patris cū ac-
tus sint suppositoꝝ. sed precedit p-
prietatem filiationis. Et qz in diui-
nis persona procedēs cōicat in na-
turā. z substantia cū persona princi-
piante. hinc est qz filius in diuinis
dicitur nasci de substantia patris et
esse a patre z ex patre. ratione ordi-
nis z emanatiōis. igitur veritas p-
positionis est declarata

apō
kv.

In diuinis solet his nomi-
nibz vt schola theologozum
potētia respectu actū notio-
naliū. ordo. esse in seinuicem
et equalitas personarum

Hec positio dedaratur. Nā
pater est principiū generatiōis filij
pater z filius sunt principiū spiran-
tiōis. Et qz potētia nihil aliud nos-
minat nisi principiū quo alicuius
actus. necesse est dicere in patre z fi-
lio esse potētiā respectu actū no-
tionalū. Et norandū qz potētia ge-
nerandi. spirandi principaliter si-
gnificat diuinā essentia. n. z sequun-
dario significat proprietatē relatiuā.
Et ideo solet hoc distinguī. In fi-
lio est potētia generandi. qz si illud
gerundū sit verbi actū sic negat.
si passue sic concedit. si verbi imp-
sonalis sic etiā cōcedit. qz in filio ē
potētia per quā aliquid potest et
generare z generari. Nam eadem
potētia sicut eadem essentia est in

omnibz personis. qz vero omnes di-
uine persone habent eandem essen-
tiam z idem esse. tamen ab inuicē
realiter distinguuntur per relationes
Ideo puenienter dicit qz sint equa-
les s̄m duratiōem. s̄m magnitudi-
nem perfectiōis seu virtutis. z s̄m
potentiā. Et qz non idem nō refert
z d̄ seipm relatiōe reali. nec vna re-
latiō amplius refert ad aliam rela-
tionem per aliā relatiōem reale in-
hinc est qz equalitas et similitudo
dicitur significare in diuinis relati-
onem rationis fundatā supra vni-
tatem essentie z reales relatiōes di-
stinguentes ipas personas. Et qz
vbicūqz inuenitur principiū necesse
est ordinē inuenire. hinc est qz sicut
in diuinis d̄z principiū s̄m originē
absqz prioritare. ita est ibi ordo s̄m
originem absqz prioritare. Et talis
vocatur ordo nature s̄m Augusti-
nū nō quo alter sit prius altero sed
quo alter est ex altero. dicitur autē
vna persona esse in qualiter altera
et viceversa. vt pater in filio. z filius
in patre. cū quia vnusquisqz est sua
essentia que est in altero. tum rōne
relationis. qz vnū relatiuoz. est de
intellectu alterius z eōuerso. tum
ratione originis. qz processio verbē
inrelligibilis nō est ad extra sed in
dicente manet. Id etiā qd̄ verbo
dicitur in verbo cōtinetur. pater ac
per verbū suū d̄r se z oēm creaturā
sicut tū d̄z proprietatē in psona quā
stituit z aliter vna psona in alia. s̄
cet em proprietatē sit met ipa persona
tamē prout in abstracto cōcipitur
significat. sic d̄r esse in psona q̄s ad
modū essentia d̄r in deo. secus autē
est de modo quo vna psona est in
alia. igitur zc.

Hoc nomen missio seu mit-
ti habet locū in diuinis. non

apō
kvi

De diuinis nominibus **¶ Fo. xliij**

tamen attribui debet perso-
ne patris.

Hec propositio patet. quia in ratione
missionis duo importantur. quorum
vnum est habitudo missi ad eum
a quo mittitur. quod quandoque con-
tingit secundum processionem originis. sicut
flos emittitur ab arbore. Aliud autem
est habitudo missi ad terminum ad
quem mittitur. Quia igitur filius
et spiritus sanctus secundum originem ab alio
procedunt. et habent nouum modum ex-
istendi in aliquo quibus non secundum ipsum
sed creaturam mutacionem. sicut fili-
us visibiliter incepit esse in mundo
per carnem assumptam. Et spiritus sanc-
tus incepit de nouo inhabitare alium
quem per gratiam. hinc patet quod nomen
missionis locum habet respectu filii
et spiritus sancti. non autem respectu
personae patris. que per originem ab
alio non procedit. igitur propositio patet
verificata. Itaque sequende partis
operis presentis promissione adimplere
plera etenim ex contentis in ea nouit
lingua theologica expolire sanos
sermones respectu eorum que concer-
nunt distinctionem in diuinis ad in-
tra. Superest ergo in sequenti parte
tercia prosequi ea nomina quibus
vnum loquentes de deo ratione na-
ture assumptae. eo tamen semper pre-
uio semper directore ad quem in pri-
mordiali themate dici debet seru-
da deuotione. Domine nomen est
vnum et memoriale tuum in desiderio
anime mee.

Domine

tercia
disto

tuū et me-
moriale tuū
dñe in desi-
derio anime
mee. Sicut
enī dicit Lu-
ce 2º. Vocatū ē nomē pueri Iesus
Noia nāq; dñe proprietatib; rex. res
spōdere. vt habet. 4º metaphisice.
Noia autē q̄ imponū diuinitē aliq̄
bus sp̄ fecant aliq̄d gratūū donū
eis diuinitē dātū. sicut Abrahā
ctū ē appellaberis Abrahā. q; p̄m
multaz gētū te p̄stitū. Et dictū ē
petro. Tu es petrus et sup̄ hāc pet-
rā edificabo ecclīaz meā Quia igitur
hōi xpo hoc munus grē collatū
erat vt p̄ ipm oēs saluarent. p̄ue-
niēter vocatū ē nomē ei⁹ Iesus. i. sal-
uator. Cōgrue igitur afferat xpo des-
uotus quisq; xpianus nomē tuū et
memoriale tuū in desiderio anime
mee. dicat cū Anselmo. Quid est
Iesus nisi saluator. Ergo iesus p̄
pter tantipm esto mihi Iesus q̄
me plasmasti ne peream. q̄ me rede-
misti ne me p̄demnas. q̄ me creasti
tua bonitate ne pereat opus tuuz
mea iniquitate Rogo piissime ne p̄-
dat mea iniquitas qd̄ fecit tua oipō-
tens bonitas Recognosce piissime
qd̄ tuū est et absterge qd̄ alienū est
Augustin⁹ q̄q; eodē spū feruens ira
inqt. Holi Iesus saluator sic atten-
dere malū meū vt obliuiscaris bo-
nū tuū O bone iesu si ego amisi vñ
me dānare potes. tu nō amisti vñ
me saluare soles. vere dñe iesu nos
men tuū in desiderio aie mee. Pa-
reste Ambro. Oia iesu ē nob̄ Si
vuln⁹ curare dñideras medic⁹ ē. Si
febrib; ctual fons ē Si auxilio idi-
ges. fr⁹ ē. Si mortē times vita est
Si tenebras fugis lux est. Si vis

Domine ihu

c ij

Tractatus

Gorychem

abum **J**esus alimentum est **B**is
stare igitur et videre qm̄ suavis est
dñs **Q**uod attendes deuotissim?
Bernhardus? **E**t ppter inasuetudinē
tūā post te currem? **D**ñe **J**esu audi
entes q̄ nō spernis pauperem pec
carore. nō horruisti confitentē **L**a/
tronē. nō mulierem in adulterio de
prehensam. nō discipulū negātem.
nō ipos crucifixoꝝ tuos origo
fontiū omniū virtutum z scientia/
rū **J**esus. **N**am continētia carnis
Industria cordis. rectitudo volun
tatis ex illo fonte manat. **S**i quis
taller ingenio. niter eloquio. place/
at moribus inde est. **E**tenim casta
consilia. iusta iudicia. sancta deside
ria. nonne riuuli fontis illius sunt.
hec **B**ernhardus **E**t quibus **ch**ri/
sto deo sacra scriptura attribuat va
ria z plura nomina. in omnib; ca/
sibus illis nominibus quodammo
do significatur hoc nomen **J**esus
quod est significatiuū salutis. **N**ā
in hoc q̄ dicitur **E**manuel qd̄ in/
terpretatur nobis deus. designa/
tur causa salutis que est vnio diuī
ne nature z humane in persona fi/
lij per quā factum est vt deus esset
nobiscum. **E**t pari modo de alijs
intelligat. **V**erito itaq; ait **B**er/
nardus. **J**esus est abus lux z me/
dicina. qui carnem suā in cibum et
sanguinē suū in potum. animā mi
nistrat in precium. hoc sane nomē
recte dicitur oleū effusum vsq; qua
q; q; celum terram z inferos per/
fudit. vt in nomine **J**esu omne ge
nu flectatur. celestium. terrestrium.
et infernorum. **E**rgo **J**esu no
men tuū z memoriale tuum in desi
derio anime mee. **O** **J**esu saluator
seculi multa nobis nomina attulit
sancta tua incarnatio z philosophi
am omni admiratione dignam et
p̄fācis seculis philosophorū inau

ditas. quoz studio hec tertia pars
presentis opusculi insitens profes
ret propositionē. artem continētes
fideliter enuncianti sermonem vs/
goze incarnationis emergentem co
ductore p̄uio cui dicendum est sin
cera deuotione **D**omine nomen tu
um et memoriale tuum in deside/
rio anime mee

Quodum vnionis verbi in **P**ria
carnati sane p̄cognoscere. **Mo**
pulcherrimū est probemuz lo
quendi recte de diuina incar
natione

Hec propositio patz p̄ tanto
q; a tali cognitiue dependet tota
ars discernendi inter sermones cō/
uenientes z disconuenientes circa
mysterium incarnationis dum pre
tendimus deo attribuire proposi
tiones vi incarnationis nouiter emer
gentes. **E**xempli gratia **V**nio ver
bi incarnati non est facta in natu/
ra. ita q; vna natura sit in aliā trās/
mutata vel ambe in terciā. s; hu/
iusmodi vnio facta est in persona
i hypostasi seu supposito quod est
verbum diuinum. ita q; persona ē
vna. sed duplex est natura **C**ōstat
autem q; si vnio esset facta fm̄ ali/
um modum necesse esset formare
alias loquutiones. **R**ursus in ver
bo incarnato est vera vnio anime
rationalis z carnis. z natura resul/
tans ex anima z carne z etiā ipse
partes sunt assumptæ ad ipsum in
creatum esse diuinum. **N**on enim
natura humana in christo habet eē
creatum. sed idem est esse verbi. et
nature humane z anime z carnis.
Et his patet q; persona seu hypo
stasis christi quous fm̄ illud quod
est in se sit omnino simplex. sicut z
natura verbi. si tamē loquamur

De diuinis noib' (fo. xliii)

de persona christi secundum rationem personae vel hypostasis ad quam princeps subsistere in aliqua natura. persona autem christi subsistit in duabus naturis. et per hoc est ibi alia et alia ratio subsistendi. Hinc est quod secundum tale considerationem concedi potest quod persona christi sit copulata in quantum unum duobus subsistit. Nec tamen admitti debet quod natura humana sit verbo dei unita accidentaliter non ob stare quod apostolus dicit de filio dei quod habitu inuentus est ut homo. humana enim natura in christo assumptur habitu. id est vestimento. non quidem quantum ad actualem unionem sed quantum ad hoc quod verbum videtur per humanam naturam sicut homo per vestimentum. et etiam quantum ad hoc quod vestimentum mutatur. id est formatur secundum figuram eius qui induit ipsum. et tamen ipse qui induit a sua forma non mutatur propter vestimentum. Similiter quoque humana natura assumpta a verbo dei est meliorata. ipsum autem verbum dei non est mutatum. Ratio autem quare unio non est facta accidentaliter est. quia humana natura assumitur ad unitatem hypostasis et ad idem esse cum supposito. Nam sicut in resurrectione corporis aduenit anime rationali preexistenti. non tamen accidentaliter. quia ad idem esse assumitur. ut salicis corpus habeat esse vitale per animam sic humana natura sublimatur in christo ad esse ipsius suppositi. unde differt hec unio ab unione corporis cum anima et albedinis cum subiecto. quia humana natura aduenit christo. non quasi assumpta ad unum esse prout natura. sicut corpus assumitur ad esse anime. sed ad unum esse prout est hypostasis vel persone. Sed albedo secum as-

fert aliud esse distinctum ab esse subiecti. Nam in subiecto albo est duplex esse. scilicet albi et esse hominis cui aduenit albedo. Itaque unione verbi incarnati predicto sano sensu conspecta inchoata est via formandi fideles enunciationes circa mysterium incarnationis diuine emergentes. unde cum per assumptionem humana natura sit eleuata ad idem esse suppositale verbi dei. non est concedendum quod talis unio sit facta per gratiam habituales aut medianter gratia habituali. nam talis gratia est effectus consequens unio nem secundum illud vidimus gloriæ et quasi unigeniti a patre plenam gratia et veritate. Si tamen gratia dicitur ipsa voluntas dei gratis aliquid dantis. sic facta est unio per gratiam. Ipsa enim unio cum sit quoddam gratuitum dei donum solet aliquando dici gratia in quantum nullis meritis precedentibus hoc factum est.

apo. 7.

¶ **Alma** verbi dei incarnationem sincere concipienti. unionis etiam et assumptionis differentias facile erit intueri.

¶ **Hec** oppositio patet. Nam incarnatione sibi claudit in se unionem et assumptionem nature humane ex tempore ad verbum dei. Ipsa vero unio est relatio quedam que consideratur inter diuinam naturam et humanam secundum quod conueniunt in una persona filii dei. Et regula est quod omnis relatio que consideratur inter deum et creaturam realiter est in creatura per cuius mutationem talis relatio innascitur. sed in deo est secundum rationem terminum. et sic ipsa unio est quoddam causatum. Insuper regula est

C 14

Tractat' mgrī Hērici Borrythū

q' om̄is relatio que incipit esse ex tē
pore ex aliqua mutacōne causatur.
Et iterum mutatio om̄is cōsistit
in actōne ⁊ passione. **D**emissis igitur
pensatis constat p̄mam ⁊ p̄ncipalē
differētia v̄nionis ⁊ assum-
p̄tionis esse. q' v̄nio importat ip̄am
relatōnem. **A**ssumptio autē actōem
s̄m quam aliquid dicitur assumēs
uel passiouem s̄m quam aliquid di-
citur assumptum. **E**t hac differē-
tia p̄surgit sequēdo alia differētia.
Nam assumptio dicitur sicut in fic-
ti. v̄nio autē sicut in facto esse. **D**ein-
de tercio alia differētia. **N**am v̄ni-
ens dicitur esse v̄nitum. **A**ssumēs
autē non dicitur assumptum. **N**atu-
ra em̄ humana significatur et in ter-
mino assumptōnis ad hypostasim
diuinam per hoc q' dicitur homo.
Unde vere dicimus q' filius dei q'
est v̄nitens sibi humanam naturam
est homo. **S**ed natura humana in
se considerata. id est abstracta signi-
ficatur vt assumpta. nō autē dicitur
q' filius dei sit natura humana.
Quarta differētia. quia relatio eq̄/
paritē nō magis se habet ad v̄ni-
extremum q̄ ad aliud. **A**ctio autē ⁊
passio diuersimode se h̄nt ad agēs
et patiens ⁊ ad diuersos terminos.
Et ideo assumptio determinat ter-
minū ⁊ a quo ⁊ ad quē. **D**icit em̄
assumptio quasi ab alio ad se sum-
ptio. **V**nio autē nihil horum deter-
minat. **U**nde indifferenter dicitur
q' humana natura est v̄nita diuine
et econuerso. **N**on autē dicitur diuina
natura assumpta ab humana. **C**ō-
sequenter ex p̄missis elia licet q' p̄-
p̄tissime competit persone assume-
re naturam. **E**t quia natura diui-
na est ip̄a persona diuina. **H**inc est
q' sequēdario potest dici q' natura
diuina assumpsit humanam natu-
ram ad sui personam. **E**t s̄m hūc

modum diuina natura potest dici
incarnata. **A**d huc autē cum assume-
re includat in se relatiuum recipros
cum. quia assumere est idem q' alii
quid ad se sumere. **P**ater autē est alii
vel suppositum. **H**inc est q' non cō-
ceditur q' persona patris assumpsit
hūmanam naturam. **E**t quia essen-
tia diuina est aliquid subsistens et
in natura intellectuali. ideo excludit
s̄s p̄ intellectum p̄prietatibus p̄so-
nalibus remanet in consideratōne
nostra natura diuina vt subsistens
et vt persona. sicut iudei eam intelli-
gunt. **E**t per hunc modum intelli-
geremus naturam diuinam assu-
mere posse naturam humanam ab-
stracta per intellectum personalita-
te. qua nunc quilibet persona cons-
tituitur. **R**ursus. quia assumptio
duo importat. scz actum assumē-
tis. ⁊ et ea parte assumptōnem ne-
cesse est fore cōmunem tribus per-
sonis. **S**equēdo terminū assumpti-
onis ⁊ ille est p̄sona. ⁊ sic assumptio
conuenit v̄ni persone t̄m. **I**nde pa-
ter differētia inter assumptōnem
que fit per gratiam adp̄tionis et
assumptōnem que est per gratiam
v̄nionis personalis. quia p̄ma est
cōmunis tribus personis. quia ter-
minatur ad quandam participati-
onē diuine nature s̄m assimilatiōes
ad v̄nitatem ip̄ius. ⁊ sic tam ex par-
te p̄ncipii q̄ ex parte termini est cō-
munis. **Q**uonia autē virtus diuina
na que est p̄ncipium actus assump-
tionis est cōmunis tribus perso-
nis. **T**erminus vero est persona. ra-
tio autē p̄sonalitas est cōmunitate
am tribus personis licet p̄prietates
personales sint differentes. **E**t res-
gula est. q' om̄is virtus indifferen-
ter se habēs ad plura potest ad quō-
libet suā actōnem terminare. **H**inc
cōcedendum est q' pater. et etiam

De diuinis noibus Fo. xv.

spūſant? potuit assumere huma-
nam naturam. Preterea regula est
q̄ diuina n̄ personarū talis est con-
dicio q̄ vna earum nō excludit ali-
am a cōmunionē eiusdem persone.
Et alia est Augustini regula. q̄ in
his que sunt supra naturam. tota
ratio facti est p̄sentia facientis.
Nunc est cōcedendum non esse im-
possibile diuinis personis vt due
vel tres assumant vnam naturam
humanam. Estet tamē impossibili-
le vt huiusmodi persone assumerēt
vnam hypostasim vel vnam per-
sonam humanam. Hac autem po-
sitione facta q̄ scilicet persone assu-
merent eandem naturam humanā
Tunc hec veniet concedenda tres
personē sunt vnus homo. propter
vnam naturam humanam. Regu-
la. em̄ est q̄ substantiūū numerat̄
tur s̄m formam significatam in plu-
ribus suppositis 2 non s̄m suppositi-
um t̄m. Quia vero circa mysteriū
incarnatōis fit cōmunicatio p̄-
prietatum pertinentium ad natu-
ram propter regulam qua dicitur.
Quecunq̄ cōueniunt nature pos-
sunt in concreto predicari de perso-
na subsistente in natura illa cuius-
cunq̄ nature nomine significatur.
Inde est q̄ predicta positōne data
de qualibet persona predicarentur
quecunq̄ pertinerent siue ad natu-
ram diuinam siue ad humanam.
Que autem sunt personarum rati-
one. proprietatum personalium rema-
nent ppria siue persone. Amplius at̄
quia increatum a creato comprehē-
di nō potest. Ideo est cōcedendū
q̄ eadem p̄sona diuina potest plu-
res naturas siml̄ assumere qua po-
sitione concessa talis persona non
esset plures homines. quia vt dis-
cretum est in substantiis numerus
pluralis p̄terequirit distinctōem tā

in forma q̄ in suppositis. ex quib̄
bus elici potest intentio proposi-
tionis. igitur.

Infert verbi incarnati. ^{tercia}
vno gratuita. quedam solum
et quodam ordine conceden-
dum fore assumpta.

Hec positio patet. quia vno fa-
cta est duarum naturarū saluarū
in vnā hypostasim. quia ergo illud
quod assumitur oportet p̄sentelū
gi assumptōni. persona autē nō p̄s-
intelligitur in humana natura al-
sumptōni sed se habet vt terminus
assumptōnis. Ideo non est conce-
dendū q̄ filius dei assumpsit perso-
nam. Quoniā autem hoc concre-
tum homo significat naturam hu-
manam prout est nata eē in suppo-
sito. Ideo nō est hec propria. filius
dei assumpsit hominem. Q̄ si ali-
cubi a sacris doctoribus talis lo-
quutio inueniatur concessa. tūc po-
tius pie est exponenda q̄ extenden-
da. vt dicamus hominem assump-
tum. quia eius natura est assump-
pta. 2 quia assumptio terminata ē
ad hoc q̄ fili⁹ dei sit homo. Quia
vero ad integritates humane natu-
re pertinent corp⁹ carnale 2 anima
s̄m omnes eius gradus. i. s̄m gradū
partis vegetatiue. gradum partis
sensitiue. 2 partis intellectiue. Ideo
fili⁹ dei oia hec veraciter assumpsit.
Et quous s̄m ordinē tempis p̄dicta
oia s̄m assumpsit. t̄m s̄m ordinē digni-
tatis. ac p̄ hoc s̄m ordinē causalitatis
et nature est in assumptōe p̄dicto-
rum 2 posterius assignare. Nā na-
tura creata eo ipso q̄ nata est vnire
deo attingendo ipsum p̄ cognitio-
nez 2 amorē sortit̄ potiorē 2 grūciā
ad vniōnē p̄sonalē p̄re ceteris creatu-
ris. P̄ncipalē ē q̄ s̄m ordinē nature
vni⁹ nature humane. p̄mo resp̄

Tracta. Magri Herici Borychii

at eius supremum. et eo mediante inferiora participant congruentiam ad huiusmodi unionem hypostaticam sicut prius et posterius. prout se habent sicut propinquius et distantius ad supremum anime rationalis. Unde iuxta hoc potest prius deus interpretes rectificare sermonem loquendi circa predicta a verbo dei assumpta. igitur etc.

Uerbi dei benedicta incarnatione concedit christo sup eminentissime gratiam ac virtutes scientiamque multiplicem privilegiam potentiam. et quasdam humanas passiones.

Hec propositio patet. quia unio hypostatica est excellentissima aliam Regula autem est. quanto aliquid susceptivum est propinquius principio influenti. tanto magis participat de influenza ipsius. quia igitur influxus gratie est a deo. constat animam christi gratiam modo perfectissimo recepisse. sed nec posse fore potentior gratiam habitualement. cum gratia christi sit effectus consequens unionem personalem qua maior intelligi non potest dei et creature. Et quia virtutes oriuntur a gratia que perficit essentiam anime sicut potentie anime fluunt ab eius essentia consequens est et ipsas virtutes christo inesse excellentissime. Rursus effectus ex munere unionis personalis sibi vendicat esse non solum uniuersale principium gratificationis totius generis humani. quinimo esse principium influendi omnibus membris. tam ecclesie triumphantis quam militantis. et sic convenienter enunciat de ipso esse caput totius et uniuersalis ecclesie. et sibi hoc esse proprium similiter eorum

dem iure competit sibi esse medietatem dei et aliorum membrorum ecclesie. Porro quoniam regula est que oportet causam semper potius rem esse causato. Et iterum alia est regula. Quod id quod est in potentia reducitur in actum per illud quod est in actu. Christus autem naturam humanam assumpsit integram videlicet ex corpore et anima. et omnibus partibus potestatiuis.

Nunc est concedendum christum esse in actu sicut illam perfectionem qua natura humana nata est perfecti. Homo autem est in potentia ad scientiam beatorum que in visione diuine essentie consistit. Secundo est in potentia ad omnia intelligibilia et reducitur in actum per species intelligibiles. Quia etiam in natura humana est intellectus agens et intellectus possibilis. Homo adhuc est capax scientie experimentalis. quare necesse est concedere in christo preter scientiam in creatam fore triplicem scientiam. scilicet scientiam beatorum. scientiam per species inditas. et has duas habuit plenarie ab instanti conceptionis. Deinde tercio scientiam experimentalem sicut quam dicitur paulatinim profecisse per inuentionem rationum propriam. Proinde cum humanitas christi ex sue unionis est instrumentum unitum diuinitati sic colata est sibi potentia. modo eminentiori quam alicui creature. sicut ad omnes actiones miraculosas ordinabiles ad incarnationis finem. qui est restaurare omnia sicut que in celis sunt sicut que in terris sunt. Nec silentio est pretereundum. esto que ipsa unio hypostatica sicut se fuerit sufficientis efficacie excludende omnem passionem nocuam a christo. nisi quod dispensatione actu est ut in christo nata humana emitteret a gere

De diuinis noib' Efo. xvi

et pati q' p'ria vt dicit regula **D**a-
maseni. Dicit e' q' in christo fuit de-
fectus penalit. n. esuriendi. sitiendi
fatigatois. doloris. z' q'ru'da' raliuz
passionuz defectuz no' repugnatiu
satisfactori p' p'cto nature humane
Nā ignozantia p'ntas ad malū et
h'moi' repugnā' p'fectōni scie' q'gte
q' regunt ad satisfaciendū p' gene-
re humano. z' ideo tales defectus no'
assumpit igitur zc.

ppō v. **I**n christo natura huma-
na tm̄ vna realiter. erat plu-
res per equialere z' virtuali

Hec ppō pz. q' fm̄ cereale p'bu
dei assumptū. s'lu' vnam naturā. tm̄
vno incarnatois fuit adeo mirabi-
lis vt eadē fm̄ rem ps aie esset via
tor z' p'p'heoz in summo gaudio
impassibil' passione tristitia do-
lens z' in maxima tristitia. Quis
exemplum accipi p' aliq'liter in aia
hūana. cui' portio intellectualis s'z
rem est vna z' simplex. tm̄ fm̄ rōem
ē multiplex. put ab ea fluūt intelles-
tus agens. intellect' possibilis z'
volūtas. S'lt' aia xpi fm̄ eandē in-
re potentia erat in gaudio beatifice
fruitōis z' in maxima tristitia ex
dolore passionis z' alijs causis cō-
tristantib'. Et sicut in resurrectione
vno aie euz suo corpe erit alterius
rōnis z' p'ntis. q' in p'ma nativita-
te inq'stū aia i vniōne reiteratā d'na
bis suo corpe intantū q' nihil pos-
terit h'moi' dissoluere. pari pacto al-
terius rōnis fuit vno in xpo ante
passionē z' post resurrectionem. tunc
tm̄ habebat corpus natural' passi-
bile grāte z' subiectū passionib' de-
fectiuis. vñ miraculose abulauit sic
cis pedib' sup' vndas. z' corp' eius
resplenduit sup' montē. z' disparuit
inuisibile terra manus volentium
p'p'he'dere. **H**ic p'ō post resurre-

ctione vno in christo h'z solū status
p'p'he'dens cui p'dicta repugnāt q'
ad illa q' denotāt p'dictōnes defecti-
uas. z' p'sequunt' q' ad illa q' ad do-
res glie solēt anumerare. Si igit' cō-
sideret' q's mirabil' fuerit vno i xpo
aī suā passionē. z' q' aliq'ū teste **D**a-
maseno dispelatiue p'missum ē vt
q'libet vis aie xpi ageret z' pateret' q'
sibi p'ria. absq' alteri' redūdantia
ad alterā. nō erit difficile intelligere
et formare plurimas enūciatōnes
de xpo catholicas oīno insolitas q'
ad alios hoies. vt habere aīaz bea-
tā in corpe passibili. z' eandē poten-
tiā aie esse s'lt' in summa leticia. z' ex-
trema tristitia z' sic de s'lt' fm̄ sta-
tum illius vniōnis aie euz corpe in
xpo z' inferior' virtū ad superiores.
aut portiois inferioris ad supiorē
et vlt'ius ad vniōnē hypostaticā
inq'stū inferiora ad illā vniōnē redu-
cunt' p' sua supiora. igit' zc.

Si vniōni incarnatois sa-
crofancte q'dā scientiaz cōes-
socienē regule. facile erit loq'
recte in idiomatū cōicātōne.

Hec ppō pz. Nā regula ē. q' nō
men scās naturaz cōan in p'creto
p' supponere. p' q'libet p'cretoz i na-
tura cōi **S**ecōda regula est. q' de q'libet
bet supposito alicuius nature p'ue-
re z' p'p'ie p'dicari nomē scās illam
naturā in p'creto. **T**ercia regula ē.
q' ea q' sunt p'ria vnius nō p'nt p'
dicari de alio inq'stū ē illi diuersum
Quia igit' in vniōne incarnatōnis
natura hūana ē assumpta ad vni-
tate suppositi z' ad eius eē increatus
salua distinctōe naturaz diuine et
hūane. Patet p'mo q' hec p'p'ie est
vera. **D**eus ē hō. z' q' hec ē in mate-
ria naturali. q' de supposito nature
humane p'dicat' tibi. nomē p'cretum
scās naturā illi' suppositi assumpta

Tracta. Mhri Herici Bozychu

ad esse suppositi. Sedo patz q hec etia
e pcedenda. ho e de. z h vi regulari
pmissay. Tercio patz hac no ee pces
denda. chris e ho dñicus. Na res
gula e. q idē nomē nō pdicatur de
eodē essentiali z denoiatiue. qz igit
xps e de. z dñs essentiali. nō e pces
dendū q denoiatiue sit ho dñicus
Dicit tñ xps humanatus ad hunc
sensum. qz illud suppositum qd ab
eterno est diuine nature assumpsit
ex tpe humanā naturā. Potest igit
tur hoc nomen diuinū pdicari de
supposito dei. sicut Dionysius nos
minat chrisā diuinitū ielsum. qz
hoc nomē accipit fm pdicatonem
essentialē quādoqz. sicut dicit diuini
na essentia. psona diuina Quarto
patz q hec sunt pcedende. deus fuit
passibilis. fuit mortalis. est tempo
ralis z cetera hmoi. que pueniunt
p nature humanē z sequēter sup
posito diuino cui natura humana
est vnita. Opie iesu qz recte dixisti
ore. Mirabilis facta est sciētia tua
ex me. qz almissua tua incarnatōne
pnoz p hōz sciētia obstupuit au
diens veritates ante insolitas vt q
immortale est mortale. Eternū est
temporale. Omnipotens est infirm
supdiues est egenus. immensum
est in virginis vtero clausum. vir
go peperit. deus esurit zc. Regula
tamē est notanda qua dicit q in p
positōne in qua aliquid de aliquo
pdicatur. nō solum attenditur qd
sit illud qd pdicatur z de quo pdi
catur. sed etiam fm quid. Unde de
eodem supposito z subiecto pdicā
tur in pcreto ea q sunt nature diui
ne. z ea q sunt nature assumeptē. sed
tñ dicunt ea fm q pdicant pditata
Quinto patz q ea q sunt nature hu
mane nō possunt pdicari in abstra
cto de natura diuina nec econuerso
Patz. quia huiusmodi nature ma

nant distingere. Sexta patet hanc ee
concedendam. deus factus est ho.
qz deus incepit esse ho ex tpe. Ad
tñ hec pprie est pcedenda. ho vlti
ho factus est deus. quia fm cōem
vsū subiectū psuatur capi mate
rialiter z p supposito. stat autē q il
lud suppositū est vltimū dei qd ab
eterno fuit deus. Qz si ab aliquibz
autenticis autoribus inueniat tal
aut p similibz loquutio debet expo
ni p istam. factū est vt ho esset deus
Quia autē regula est q ex verbis in
ordinare platis incurritur heresis.
Et itēz alia est regula q cum here
ticis nō debemus habere noia cō
munita. Hinc ē q tales nō admittū
tur absolute. Christus est creatura
Christus est minor patre. sed appo
nenda est hec determinatio. fm na
turā humanā. qzuis de virtute sca
tionis terminoz nō esset opus ad
iūgere tales modificatōes. Septi
mo patz hanc nō fore pcedendam
ille ho incepit esse. chris to demōstra
to. dū tñ subiectū sumat materialit
p supposito suo. qz illud est eternū
sup quē cadit reduplicatio accipit
p natura. eo q tenet vicem pdicari
hinc est q talis pcedit. Christus
fm q ho est creatura. Nō aut xps
fm q ho est deus. nam natura hu
mana nō dat esse deū sed creaturā
Octauo patz hac tutius fore distin
guendā. Christus fm q ho est hy
postasis vel psona. Nam ly ho red
duplicabitur pro natura. Post
est ergo vno mō intelligi q natu
re humane competit esse in aliquo
supposito. z hoc mō est vera. Alio
modo potest intelligi q nature hu
mane i chris to ppria psonalitas de
beatū causata ex pncipijs huma
ne nature. z sic negatur q chris tus
fm q homo est hypostasis vel pso

De diuini noib? Jo. xviij

na. qz tm̄ est vna psona in christo q̄ est natura diuina. igit̄ rē.

pp̄o vj. **Christus vnū z nō duo dicitur debet. qui tm̄ etiam vnum esse habet.**

Hec pp̄o p̄z. qz q̄uis natura diuina p̄dicatur in abstracto de supposito diuino sicut in p̄creto. tm̄ natura humana nō p̄dicat in abstracto de filio dei. Nā hec non p̄cedit. Christus est humanitas. z p̄ consequens christus est vnus z neq; plures neq; plura. **Q̄** si a doctoribus alicubi inueniantur loquutiones q̄ fauere vident q̄ christus sit duo tales debent pie interpretari. vt cū Augustinus videt dicere q̄ christus est aliud z aliud. intelligendū est q̄ christus h̄z aliam z aliam naturam. Et ideo hec est falsa. **Christus est tm̄ homo. vel xp̄us est tm̄ deus.** qz ly tm̄ excludit ibi aliam naturam. **Concedit q̄ christus ē aliquid qd̄ nō est pater.** quia ly aliquid tenet ibi p̄ natura humana. put̄ fecatur in p̄creto pro supposito indistincto qd̄ nō subsistat p̄prietatibus diuinitatis. **Ex quo elicit q̄ diuersitas nature nō facit aliud si nō concurrat diuersitas suppositi.** Quia vero regula est. q̄ vnus rei est tm̄ vnū esse simplr. **Hinc est q̄ impossibile est multiplicari illud eē qd̄ p̄tinet ad ip̄am psonā aut hypostasis fm̄ se.** Et qz in xp̄o ē tm̄ vna hypostasis cui natura hūana coniungitur hypostatice z nō accitāl. **Hinc ē q̄ xp̄o fm̄ hūanā naturā nō aduenit nouū eē psonale. s̄ solū noua habitudo eē psonalis p̄existēs. ad naturā hūanā. vt sc̄z illa psona iā diuina subsistere. uō solū fm̄ naturam diuinā. s̄ etiā hūanā. sicut si p̄ p̄stitutores p̄sone sortis adueniret sortis pedes man⁹ v̄ oculi. nō adueniret**

sortis aliud eē. s̄ solū qd̄a. relatio ad h̄mōi. **Hec moueat q̄ in christo aīa dat aliū eē corpori.** Nā em̄ in xp̄o dat eē corpi inq̄stus. facit ip̄m actu aīam. qd̄ ē dare p̄plemētū nature z sp̄cī. s̄ eē exītie ē a p̄bo diuino. **Ex q̄ vltim⁹ deducit q̄ tal loquutio nō ē approbāda. q̄ q̄is vnū qd̄a v̄s delictz natura hūana in xp̄o degenerat i accis.** Licet em̄ natura hūana in xp̄o habeat aliquā silitudinē aīz forma accitāl. inq̄stū natura hūana in xp̄o aduenit supposito p̄existēt in actu. sicut forma accitāl. s̄ vnū ē nit subiecto p̄habēt eē simplr. tm̄ in cōuenienter ponit degenerat. qz natura hūana in xp̄o sublimat ad altius esse z ad diuinitis suppositū q̄s si ex p̄p̄is p̄ncipiis causaret creatam hypostasin. **Rursus. qz natura hūana in xp̄o p̄cipiat a actualē essentia p̄ esse increatū p̄bi. sicut natura hūana in Petro participat actualē existere in re. natura p̄ esse creatus Petri. q̄ remoto Petrus z eius natura delinereit esse in rerū natura. pari mō si natura hūana in xp̄o res moueret ab illo increato esse. eo ip̄o caderet in non esse. p̄pter qd̄ quorū dā imaginatio nō videt sustinēda puritātū q̄ xp̄s posset naturā hūanā sibi sibi relinque. z sic faceret suppositū p̄ se stans manēs in se in ec̄. **Vel q̄ p̄bi diuinū posset sibi vnū re aliq̄e hoīem p̄existētē. z plures annos habentē. iuxta p̄missa nempe p̄z tales nō debite intueri naturam vnionis p̄bi incarnati in q̄ est tm̄ vnū esse increatū qd̄ p̄ essentia ē verbi dei. z p̄ participatōem est nature humane. igit̄ rē.****

In christo plures voluntates poni debent atq; operationes.

Hec pp̄o p̄z. qz xp̄s assumpse

Tractatus Bozychem

naturā hūanā cū oibz pñbz ... d' in te
gaitatē nature s'm suā spēm In xpo
igit ē vna volūtas increata. In sup
in ipō ē volūtas creata eiusdēz spēs
sicut ē volūtas in alijs. Contingit
aut volūtatē aliqñ accipi p potētia
volūtūa. Aliqñ p actu volūtātē q
d' velle. Utroqz aut mō in xpo s't
plures volūtatē. Nā ibi ē volūtas
rōnalis q ē potētia sepata z inorga
nica. Alia est volūtas sensualitatē
q d' appetitū sensitīuū z virtus
organica. Et qz qlibet potētia h'z
pñbz actū qz etiā qdā dispōsitiōne
filius dei pmissit oibz vībz an pās
sionē agere q pñbz. Necessē est in eo
ponere plures volūtatē. i. act' po
tentie appetitīue. quoz aliqz erāt na
turales. Alij ex deliberatōe pñbz p
cedētes. Et vna h'z volūtātē ali
qd aliud volūtātē qz alia. sine tñ pñbz
tate. qz h'mōi mot' seipos neqz ipe
diebant. neqz retardabāt. neqz fies
bant in eodē s'm idē pur clarete p't
aduertenti. igitur zc.

¶ Patri z sibi s'm naturā hu
manā subiectū esse. christo cō
petit ac orare et sacerdotem
existere.

¶ Hec pñbz p'tz. qz xps s'm nat' rā
humanā ē minor patre z seipō rōe
diuine nature. Et qz in xpo ē crea
ta volūtas. Oratio aut ē qdā expli
catō pñbz volūtātē apud deum vt
christi nō est p seipam efficac' ad im
plendi ea q vult nisi p pñbz diuinā
Necessariū ē fateri xpm ex pte crea
tī volūtātē orare z patre z seipsum
grā diuine nature. Quia aut volū
tas simplr alicuius ē respectu illi
qd al' solute s'm deliberatā rōnem
volumus. Scdm hoc dōm qz ois
etiā orō simplr dicta fuit exaudi
ta. quia talis erat conformis volū

tati rōnis z diuine volūtātē. Si ve
ro attribuat xpo orare s'm sensualit
tate inq'tū ei' orō orando deo pñbz
fuit qd erat in appetitū sensualitatē
tis ipsius sic nō ois eius orō fuit ex
audita. sic em volūtas ratiōis erat
tanqz aduocata sensualitatē. Ho
luit aut sic xpus exorare vt nos in
strueret circa triā videlicet qz habes
ret verā hūanā naturā. Scdm vt oñ
deret qz hōi licet s'm naturā affe
ctū aliqd velle qd deus non vult.
Tercio vt ostēderet qz hō pñbz vo
luntatē debet subijcere diuine volū
tati. iō subiūnit. Nō sicut ego sed
sicut tu vis. Rursus. qz pñbz oñi
cū sacerdotis est esse mediatorē in
ter deū z hōiem. radēdo diuinā po
pulo. z offerendo pces populi deo.
Christo aut hec p' excellentiā pñbz
niebant. Hinc ē qz antonomastice
sibi ppetit esse sacerdotē qz nob vīs
te etēne pmeruit in gessum igit

¶ Esse pdestinatū competit pñbz
christo. z ex parte cause du
plex adoratio.

¶ Hec pñbz p'tz. qz pdestinatio pñbz
pñbz accepta est qdā diuina pōrdi
natio ab eterno de his qz p gratiaz
dei sunt fienda in tpe. est em hoc in
tpe factū p grām vnionis a deo vt
hō esset deus z deus esset hō. z ab
eterno sic fieri fuit a deo pōrdinatū
z. Notandum aut qz nō pcedit
qz Christus factus sit filius dei. qz
fieri refert ad rē s'm qz in se ē. z sic fo
ret sensus qz ipz suppositū qd ē xps
factus est filius dei. S' pdestinatio
ri pñbz ad aliqd s'm qz est in appre
hensione pōrdinātis. p't ar sup pñbz
tū diuinū app'hendi pur est sub na
tura humana. z sic pcedit qz xps pñbz
destinatus est esse filius dei. Et qz
infern' psequēter qz xpus s'm qz hō
pdestinatus ē esse fili' dei. Pdestinatus

De diuinis noib' fo. xviij

natio em̄ importat antecessiōem z donum gratuitus. z hec ambo pueniūt ch̄risto ratōne humane nature. nam natura humana nō semp fuit p̄bo vnita. z ei etiā p grām collatū est vt filio dei in p̄sona vniret. Ad uertendū tñ est q̄ hec determinatio fm̄ q̄ hō potest referri ad actum s̄gnatū p̄ participiō dupl̄. Vno mō ex parte eius q̄ materialr̄ cadit sub p̄destinatiōe. z hoc mō est falsa. Est em̄ sensus q̄ p̄destinatū sit q̄ ch̄rist' fm̄ q̄ hō sit filius dei. Alio mō potest referri ad ipsam pp̄riā rōnem actus. put sc̄z p̄destinatio in sui rōne importat antecessiōem z effectū gratuitū. et hoc mō p̄petit ch̄risto p̄destinatio rōne humane nature. Rursus p̄cedi potest q̄ sc̄z dei p̄destinatus sit esse hō. sed minus pp̄rie. qz grātia non est facta filio dei q̄ esset homo. Quia autē in eo qui honorat duo possumus p̄siderare. sc̄z eum cui honorat exhibet qui debet esse res subli'stens. et ex hac parte est vna adoratio z vnus honor quo adoratur ch̄ristus. Secūdo p̄sideratur cā honoris que est aliqua excellētia. z sic xp̄o pueniūt plures honores seu adoratioes. qz honorat alio honore propter sapientiā increataz. z alio p̄pter sapientiā creatā. igit̄ zc̄.

¶ Ch̄risto cōpetit fm̄ q̄ hō mō esse mediatorē dei z hois et veraciter dici filiū virginis matris. nō tñ sancti sp̄s.

¶ Hec p̄positio patz. qz ch̄ristus fm̄ naturā assumptam distat a deo in natura. z ab homib' in dignitate gracie z glorie. z p̄iungit hoies deo p̄cepta z dona hominib' exhibēdo. et p̄ hōib' deo satisfaciendo z ins̄terpellando. et hec p̄tinent ad pp̄rietatem mediatoris. Et qz beata virgo circa p̄ceptōnem; ch̄risti ministrā

uit materiā sicut alie matres. Iustū est eam dici matrem ch̄risti z dei. Et qz regula est q̄ illd̄ qd̄ d̄r de aliquo fm̄ rōnem p̄fectā nō debet de eodez dici fm̄ rōnem imp̄fectā. Ch̄ristus autē est filius dei fm̄ p̄fectam rōnem filiationis. z ideo fm̄ naturam humanā nō debet dici filius. nec ratōe creatōis. nec rōne iustificatiōis. et tō ch̄ristus neqz dicēdus est filius sp̄s ritus sancti aut totius trinitatis. s̄z solum d̄: filius rōne eterne generatiōis. igitur zc̄.

¶ Ch̄risto p̄nt attribui due natiuitates. non autem due filiationes

¶ Hec p̄positio patz. qz verbū diuini habet generatōez eternā a deo patre. z aliaz tēporalē a virgine matre. sed qz subiectū filiationis nō est natura aut pars nature. sed solus p̄sona vel hypostasis. in ch̄risto autē est vna tm̄ hypostasis eterna i qua subiectiue non p̄t esse aliqua relatio tēporalis. hinc est q̄ in eo nō est nisi vna filiatio. sc̄z eterna. fm̄ quaz d̄r filius dei patris. Dicit̄ tñ vere z realiter filius virginis matris p̄pter realem relatiōem que est in matre. cui in ch̄risto eo intelligit̄ relatio rōnis. s̄z at̄ antea in filib' est p̄habitū.

¶ Ch̄risti in cruce pendentis fuit tora aīa simul dolore passionis et gaudio beatitudinis perfusa

¶ Hec p̄positio patz. qz aliqua potentia patitur. vno mō passione pp̄ria a suo obiecto. sicut visus ex sua p̄būdantia visibilis. Alio mō passit potentia aliqua rōne subiecti super qd̄ fundat. sicut visus passit passiente sensu tact' in oculo. vt cū oculus pūgitur aut distemperat. Quia anima fm̄ suā essentiā est forma cor

no
xy

no
xy

d. l.

79

Tractat' mag'ri Henrici Borychū

potis corpore patiente et disposito ad separationem ab anima. Etiam tota anima pariebatur f^m omnes suas vires que fundatur in essentia anime. non tamen proprijs passionibus nisi f^m vires inferiores. Similiter quia portio superior tempore passionis fuit in gaudio fructuosius beatifice. et etiam illud gaudium attribuitur essentie anime. sicut doctor ratione essentie attribuitur superiori portioni anime. Neque hec in christo mutuo repugnabant propter causam suggerius p^memoratas. Et quibus potest sollers lector perpendere quos sermones catholicos debet at proferre. scilicet confurgentes ratione incarnationis salutaris. quod fuit tertium peragendum in hac compilatione. **H**is age et p^minve cui dicendum confitemur iure. **H**omine tuum 2 memoriale tuum domine in desiderio anime mee. que sunt v^{er}ba p^{ro}sumpta in capitali themate

ExPLICIT tractatus de divinis nominibus mirifice congestus a venerando et eximio viro **A**rriū 2 sacre **T**heologie professore celesterrimo. magistro **H**enrico de **B**orychū quem animo proficendi primus edidit. ac tandem novitiorum in **T**heologia vehementissima postulatione compulsus alijs legendis tradidit. ut eo confidētius. eo deniq^{ue} salubrius de divinis inoffenso sermone loqui valeant. **A**d laudem superbene dicte trinitatis. cui sit honor 2 gloria in seculorum secula **A**men

Tractat' magistri **H**enrici **B**orychum de predestinatione et reprobatione divini. ad laudem beate trinitatis beateq^{ue} **M**arie semper virginis ac totius curie celestis.

Altiludo divinarum sapientie 2 scientie dei **H**uius exclamacionis verba sunt apostoli ad **R**o. xi

que antea ad **R**omanos nono premisserat. **N**o est volentis neq^{ue} currentis sed dei misericordis. et statim post in eodē. **I**gitur cuius deus vult miserere. 2 que vult indurat. determinas q^{od} deus quosdam elegit ad grām 2 gloriā q^{od} est salvari. **A**lios p^{ro} a tāti boni cōicatioe reiecit. p^{ro}ponens nō p^{ro}ferre eis grām finale 2 futurā gloriā q^{od} est reprobari. **A**postole doctor gentium absq^{ue} angio timore nemo audit post huius seculi momentaneū cursum quosdā in eterne vite gaudia. quosdā in eterni ignis intus supplicia **T**erū p^memorata tua verba vident in desperatōnem hoies precipitare. vident quoq^{ue} iustitias iustitiaz inculpate. quis em apud se nō est diciturus. **E**cce non est p^{ro}stitutum in potestate voluntatis mee obtinere grām 2 gloriā q^{od} est salvari. q^{od} nō est volentis neq^{ue} currentis sed dei misericordis. 2 cuius vult deus miserere. 2 quem vult indurat. **Q**uintimo in alio dei examine inmutabiliter ab eterno ipsa predestinatio vel reprobatio p^{ro}definiuit meam saluatōem seu dānatōem. **E**t q^{od} neq^{ue} est volentis aut currentis non erit in potestate mea salvari. **S**i em predestinatus fuero saluabor. si reprobatus dānabor. nec in potestate vo-

Handwritten notes in a cursive script, likely a later addition or commentary on the printed text above.